

2011013478

AFKONDIGINGSBLAD BONAIRE

EILANDSVERORDENING van 8 november, no. 1 tot het vaststellen van een nieuw reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de eilandsraad van het openbaar lichaam Bonaire (Reglement van orde voor de eilandsraad van Bonaire).

DE EILANDSRAAD VAN HET OPENBAAR LICHAAM BONAIRE;

Overwegende:

dat in het kader van de staatkundige hervorming het dualistische bestuursmodel is ingevoerd in het openbaar lichaam Bonaire;

dat het derhalve noodzakelijk is een nieuw reglement van orde voor de vergaderingen en werkzaamheden van de eilandsraad vast te stellen;

Gelet op:

Artikel 17, Wet openbare lichamen Bonaire Sint Eustatius en Saba;

HEEFT BESLOTEN:

vast te stellen de volgende eilandsverordening:

Hoofdstuk 1
Algemene bepalingen

Artikel 1
Begripsbepalingen

In dit reglement wordt verstaan onder:

- a. eilandsraad of raad: de eilandsraad van het openbaar lichaam Bonaire als bedoeld in Hoofdstuk III, Afdeling II, WoIBES;
- b. eilandsraadslid of lid: een lid van de eilandsraad;
- c. eilandsraadvergadering of vergadering: de meningsvormende en de besluitvormende vergadering van de eilandsraad;
- d. centrale commissie of 'komishon sentral': de meningsvormende vergadering van de eilandsraad;
- e. voorzitter: de gezaghebber of diens vervanger, als bedoeld in de artikelen 10 en 90, WoIBES;
- f. commissie: een door de eilandsraad ingestelde commissie bedoeld in de artikelen 117, eerste lid, en 118, eerste lid, WoIBES;
- g. bestuurscollege: het college van eilandgedeputeerden tezamen met de gezaghebber als bedoeld in Hoofdstuk III, Afdeling III, WoIBES;
- h. gedeputeerde: eilandgedeputeerde als bedoeld in artikel 37, eerste lid, WoIBES;

- i. gezaghebber: de gezaghebber als bedoeld in Hoofdstuk III, Afdeling IV, WolBES;
- j. eilandsecretaris: de eilandsecretaris of diens vervanger als bedoeld in Hoofdstuk III, Afdeling IX, paragraaf 1 en 2, WolBES;
- k. griffier: de eilandgriffier of diens vervanger, als bedoeld in Hoofdstuk III, Afdeling IX, paragraaf 1 en 3, WolBES;
- l. initiatiefvoorstel: een voorstel voor een verordening of een ander voorstel;
- m. motie: korte en gemotiveerde verklaring over een onderwerp waardoor een oordeel, wens of verzoek wordt uitgesproken;
- n. amendement: voorstel tot wijziging van een ontwerpverordening of ontwerpbesluit, naar de vorm geschikt om direct in het ontwerp te worden opgenomen;
- o. subamendement: voorstel tot wijziging van een aanhangig amendement, naar de vorm geschikt om direct te worden opgenomen in het amendement, waarop het betrekking heeft;
- p. voorstel van orde: voorstel betreffende de orde van de vergadering;
- q. reglement of reglement van orde: reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de eilandsraad van het openbaar lichaam Bonaire;
- r. openbaar lichaam of Bonaire: openbaar lichaam Bonaire, genoemd in artikel 2, WolBES;
- s. gebouw van de eilandsraad: het gebouw waarin de vergaderingen van de eilandsraad in hoofdzaak plaatsvinden;
- t. WolBES: Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Artikel 2

De voorzitter

1. De gezaghebber is voorzitter van de eilandsraad en heeft het recht in de raadsvergadering aan de beraadslaging deel te nemen. De gezaghebber heeft geen stemrecht.
2. De voorzitter is belast met:
  - a. het leiden van de vergadering;
  - b. het geven van het woord;
  - c. het mededelen van de uitslag van stemmingen;
  - d. het handhaven van de orde;
  - e. het doen naleven van het reglement van orde;
  - f. hetgeen de WolBES of dit reglement hem verder opdraagt.

Artikel 3

Vervanging voorzitter

Bij verhindering of ontstentenis van de voorzitter treedt het langst zittende eilandsraadslid op als voorzitter van de raad. De eilandsraad kan een ander lid van de eilandsraad met de waarneming belasten.

Artikel 4

De eilandgriffier

1. De eilandsraad benoemt de eilandgriffier. Hij is tevens bevoegd de eilandgriffier te schorsen en te ontslaan.
2. De eilandgriffier staat de eilandsraad en de door de raad ingestelde commissies bij de uitoefening van hun taak terzijde.
3. De eilandsraad stelt in een instructie nadere regels over de taak en de bevoegdheden van de eilandgriffier.
4. De eilandsraad stelt regels over de organisatie van de griffie en is bevoegd de op de griffie werkzame ambtenaren te benoemen, te schorsen of te ontslaan.

5. De eilandgriffier is in elke vergadering van de eilandsraad aanwezig.
6. Bij verhindering of afwezigheid wordt de eilandgriffier vervangen door een door de eilandsraad aangewezen plaatsvervangend griffier.
7. Schriftelijke stukken worden in de originele versie met de originele ondertekening van de betrokkenen, bij de griffie ingediend.
8. De eilandgriffier kan, indien daartoe door de eilandsraad uitgenodigd, aan de beraadslagingen als bedoeld in dit reglement deelnemen.

Artikel 5

Goedkeuring benoemingen griffie

Een besluit houdende de benoeming, bevordering, schorsing of ontslag van de eilandgriffier en de op de griffie werkzame ambtenaren behoeft de goedkeuring van de rijksvertegenwoordiger. De goedkeuring kan slechts worden onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang.

Artikel 6

De eilandsecretaris

De eilandsraad kan het bestuurscollege verzoeken om de eilandsecretaris uit te nodigen om in de vergadering aanwezig te zijn en deel te nemen aan de beraadslagingen als bedoeld in dit reglement.

Artikel 7

Het presidium

1. De eilandsraad heeft een presidium, met als voorzitter de gezaghebber genoemd in artikel 2.
2. Het presidium bestaat uit de voorzitter en de fractieleiders. De eilandgriffier is in elke vergadering van het presidium aanwezig.
3. Het presidium stelt de voorlopige agenda op.
4. Het presidium stelt een vergaderschema op voor de vergaderingen van de eilandsraad.
5. De voorzitter kan voorstellen de eilandsecretaris uit te nodigen voor het presidium.
6. Elke fractieleider wijst een lid van de eilandsraad aan, dat hem bij zijn afwezigheid in het presidium kan vervangen.
7. Het presidium heeft, naast de taken vermeld in de vorige leden en de artikelen 12, 15, 19, 24, 46, 51 en 52 van dit reglement, als taak aanbevelingen te doen aan de eilandsraad inzake de organisatie van de werkzaamheden van de eilandsraad en van zijn commissies.
8. Het presidium doet in de eerste vergadering van de eilandsraad in nieuwe samenstelling na een eilandsraadverkiezing een aanbeveling aan de eilandsraad in nieuwe samenstelling in zake een vaste dag en uur voor de vergaderingen van de raad.
9. Het presidium voert ten minste twee maal per jaar overleg met de voorzitters van de commissies.

Hoofdstuk 2

Toelating van nieuwe leden; benoeming gedeputeerden; fracties

Artikel 8

Onderzoek geloofsbrieven; beëdiging; benoeming gedeputeerden

1. Bij elke benoeming van nieuwe leden stelt de eilandsraad een commissie in, bestaande uit drie leden van de raad.

2. De commissie onderzoekt:
  - a. de mededeling van de benoemde, onderscheidenlijk diens gemachtigde, als bedoeld in artikel 9, dat hij de benoeming aanneemt, en
  - b. de in artikel 10, genoemde documenten, zijnde de geloofsbrieven.
  - c. De artikel V2 en V3, Kieswet zijn van overeenkomstige toepassing.
3. De commissie brengt na zijn onderzoek van de geloofsbrieven, waarbij is nagegaan of de benoemde voldoet aan de vereisten voor het lidmaatschap, verslag uit aan de eilandsraad en doet daarbij een voorstel voor een besluit. In het verslag wordt melding gemaakt van een minderheidsstandpunt.
4. Overeenkomstig het bepaalde in artikel V 4, Kieswet beslist de eilandsraad of de benoemde als lid van de eilandsraad wordt toegelaten.
5. Het onderzoek van het proces-verbaal van het centraal stembureau gebeurt in de laatste samenkomst van de eilandsraad in oude samenstelling na de verkiezingen.
6. Na een eilandsraadverkiezing roept de voorzitter de toegelaten leden van de eilandsraad op om in de eerste vergadering van de eilandsraad in nieuwe samenstelling, bedoeld in artikel 19, WolBES, de voorgeschreven eed of belofte en verklaring af te leggen.
7. In geval van een tussentijdse vacaturevervulling roept de voorzitter een nieuw benoemd lid van de eilandsraad op voor de vergadering van de eilandsraad waarin over diens toelating wordt beslist om de voorgeschreven eed of belofte en verklaring af te leggen.
8. Bij de benoeming van een gedeputeerde wordt overeenkomstig het eerste lid een commissie ingesteld die onderzoekt of de kandidaat voldoet aan de in de WolBES neergelegde eisen. De commissie past de in het tweede lid omschreven werkwijze toe.

Artikel 9

Mededeling aannemen benoeming

1. De benoemde draagt er zorg voor dat uiterlijk op de tiende dag of, bij een benoeming in een ná de eerste samenkomst van de nieuw gekozen eilandsraad opengevallen plaats de achtentwintigste dag na de dagtekening van de kennisgeving van benoeming, de eilandsraad van hem, onderscheidenlijk van zijn gemachtigde, bij door hem of zijn gemachtigde ondertekende brief, mededeling ontvangt dat hij de benoeming aanneemt.
2. Is binnen die tijd de mededeling niet ontvangen, dan wordt hij geacht de benoeming niet aan te nemen.
3. De voorzitter deelt aan de voorzitter van het centraal stembureau onverwijld mee dat de benoemde de benoeming heeft aangenomen, dan wel dat hij geacht wordt de benoeming niet aan te nemen.
4. Indien de benoemde de benoeming niet aanneemt, doet hij of zijn gemachtigde daarvan binnen de in het eerste lid bedoelde termijn bij brief mededeling aan de voorzitter van het centraal stembureau. Deze geeft hiervan kennis aan de eilandsraad.
5. Zolang nog niet tot toelating van de benoemde is besloten, kan deze, onderscheidenlijk zijn gemachtigde, bij door de benoemde of diens gemachtigde ondertekende brief aan de eilandsraad mededelen dat hij op de aanneming van de benoeming terugkomt. Hij wordt dan geacht de benoeming niet te hebben aangenomen. De voorzitter geeft van de ontvangst van deze mededeling onverwijld kennis aan de voorzitter van het centraal stembureau.

Artikel 10

Geloofsbrieven, verklaring openbare betrekkingen en nevenfuncties

1. Tegelijk met de mededeling dat hij zijn benoeming aanneemt, legt de benoemde, onderscheidenlijk zijn gemachtigde, aan de eilandsraad een door de benoemde of zijn gemachtigde, ondertekende verklaring over, vermeldende alle openbare betrekkingen, functies en nevenfuncties die hij bekleedt, naast het lidmaatschap van de eilandsraad.
2. Tenzij de benoemde op het tijdstip van benoeming reeds lid van de eilandsraad was, legt hij tevens een gewaarmerkt afschrift over van gegevens van zijn inschrijving als ingezetene in de basisadministratie persoonsgegevens van Bonaire. Uit dit afschrift dient zijn nationaliteit, woonplaats, datum en plaats van geboorte te blijken, alsmede dat de benoemde niet is uitgesloten van het kiesrecht, overeenkomstig artikel 11, eerste lid, WolBES.
3. De in het eerste lid bedoelde verklaring wordt openbaar gemaakt. De openbaarmaking vindt plaats terstond na benoeming tot lid van de eilandsraad of, steeds na aanvaarding van een andere functie en geschiedt door het ter inzage leggen van een opgave van de functies bij de griffie van de eilandsraad.

Artikel 11

Fractie

1. De leden van de eilandsraad die door het centraal stembureau op dezelfde kandidatenlijst verkozen zijn verklaard, worden bij de aanvang van de zitting als één fractie beschouwd. Is onder een lijstnummer slechts één lid verkozen, dan wordt dit lid als een afzonderlijke fractie beschouwd.
2. Indien boven de kandidatenlijst een aanduiding was geplaatst, voert de fractie in de eilandsraad deze aanduiding als naam. Indien geen aanduiding boven de kandidatenlijst was geplaatst, deelt de fractie in de eerste vergadering van de eilandsraad aan de voorzitter mee welke naam deze fractie in de eilandsraad wil voeren.
3. De namen van degenen die als leider van de fractie en als diens plaatsvervanger optreden worden zo spoedig mogelijk doorgegeven aan de voorzitter.
4. Indien één of meer leden van één of meer fracties als zelfstandige fractie gaan optreden of indien één of meer leden van een fractie zich aansluiten bij een andere fractie wordt hiervan onverwijld, in ieder geval voor de eerstvolgende eilandsraadvergadering, een schriftelijke door hen ondertekende mededeling ingediend bij de voorzitter. Voor het splitsen dan wel het vormen van nieuwe fracties is geen toestemming vereist van de eilandsraad.
5. Indien een zelfstandige fractie is gevormd, wordt in de eerstvolgende vergadering van de eilandsraad aan de voorzitter meegedeeld welke naam deze fractie in de raad wil voeren.

Hoofdstuk 3
VergaderingenParagraaf 1
Tijdstip van vergaderen; voorbereidingenArtikel 12
Vergaderfrequentie

1. De eilandsraad vergadert zo vaak als de voorzitter of de raad het nodig oordeelt.

2. De centrale commissie of 'komishon sentral' genoemde meningsvormende vergaderingen en de besluitvormende vergaderingen van de raad vinden plaats met in achtneming van Hoofdstuk III, afdeling II, WoIBES en van de in de Gedragscode eilandsraadsleden vastgelegde voorschriften.
3. De centrale commissie en de besluitvormende vergaderingen van de eilandsraad vinden in de regel plaats op een, op aanbeveling van het presidium, door de eilandsraad bepaalde vaste dag en uur en worden gehouden in het gebouw van de eilandsraad.
4. De voorzitter kan in bijzondere gevallen een andere dag en aanvangsuur bepalen of een andere vergaderplaats aanwijzen. Hij voert hierover overleg in het presidium, tenzij er sprake is van een calamiteit.

Artikel 13

Extra vergadering

1. Indien ten minste een vijfde van het aantal leden waaruit de raad bestaat schriftelijk met opgave van redenen daarom verzoekt, roept de voorzitter de vergadering bijeen.
2. Indien de vergadering is aangevraagd door het in het eerste lid genoemde aantal leden, wordt zij binnen zeven dagen gehouden. Artikel 21, is van overeenkomstige toepassing.
3. De schriftelijke oproep wordt, spoedeisende gevallen uitgezonderd, ten minste tweemaal 48 uur voor het houden van de vergadering aan de leden bezorgd. Artikel 14, eerste lid is niet van toepassing.
4. De vergadering vindt plaats met in achtneming van de bepalingen van dit reglement.

Artikel 14

Oproep en voorlopige agenda

1. De voorzitter zendt ten minste 7 dagen voor een vergadering de leden van de eilandsraad een schriftelijke oproep onder vermelding van dag, tijdstip en plaats van de vergadering.
2. De door het presidium opgestelde voorlopige agenda en de daarbij behorende stukken, met uitzondering van de in artikel 26, eerste en tweede lid, van de WoIBES bedoelde geheime stukken worden, tegelijkertijd met de schriftelijke oproep, aan de leden van de eilandsraad verzonden.
3. De in het tweede lid genoemde stukken waarvoor geheimhouding geldt worden ten minste 7 dagen voor een vergadering voor de leden bij de eilandgriffier ter inzage gelegd.

Artikel 15

Agenda

1. In spoedeisende gevallen kan de voorzitter na het verzenden van de schriftelijke oproep, tot uiterlijk 48 uur voor de aanvang van een vergadering, een aanvullende agenda opstellen. Deze wordt met de daarbij behorende stukken aan de leden van de eilandsraad verzonden en openbaar gemaakt.
2. Bij aanvang van de vergadering stelt de eilandsraad de agenda vast. Op voorstel van een lid van de eilandsraad of de voorzitter kan de eilandsraad bij de vaststelling van de agenda onderwerpen aan de agenda toevoegen of van de agenda afvoeren.
3. Wanneer het presidium een onderwerp onvoldoende voor de openbare beraadslaging voorbereid acht, kan hij het onderwerp verwijzen naar een commissie of aan het bestuurscollege nadere inlichtingen of advies vragen. Het onderwerp wordt opnieuw geagendeerd voor de eerstvolgende presidiumvergadering.
4. Op voorstel van een lid van de eilandsraad of van de voorzitter kan de eilandsraad de volgorde van behandeling van de agendapunten wijzigen.

Artikel 16

Ter inzage leggen van stukken

1. Stukken ter toelichting van de onderwerpen of voorstellen op de agenda, worden gelijktijdig met het verzenden van de schriftelijke oproep, voor het publiek bij de griffie ter inzage gelegd. Indien stukken na het verzenden van de schriftelijke oproep ter inzage worden gelegd, wordt hiervan mededeling gedaan aan de leden van de eilandsraad en zo mogelijk in een openbare kennisgeving.
2. Onverminderd het bepaalde in het eerste lid kunnen stukken ook op elektronische wijze aan een ieder ter beschikking worden gesteld.
3. Indien voor stukken op grond van artikel 26, eerste of tweede lid, WoIBES geheimhouding is opgelegd, blijven deze stukken in afwijking van het eerste lid, onder berusting van de griffier en verleent de eilandgriffier de leden van de eilandsraad inzage.

Artikel 17

Openbare kennisgeving

1. De vergadering wordt door aankondiging in één of meer nieuwsbladen, op de voorafkondigingen in het openbaar lichaam gebruikelijke wijze en door plaatsing op de website van Bonaire openbaar gemaakt.
2. De openbare kennisgeving vermeldt:
  - a. de datum, aanvangstijd en plaats, alsmede de voorlopige agenda van de vergadering;
  - b. de wijze waarop en de plaats waar een ieder de bij de vergadering behorende stukken kan inzien.
3. De voorlopige agenda en de daarbij behorende stukken worden, indien elektronisch beschikbaar, op de website van Bonaire geplaatst.

Paragraaf 2

Orde der vergadering

Artikel 18

Presentielijst

1. De eilandgriffier draagt zorg voor het bijhouden van een presentielijst.
2. Bij binnenkomst in de vergaderzaal tekent ieder lid van de eilandsraad de presentielijst, vóór hij de vergadering opent tekent de voorzitter de presentielijst. Aan het einde van elke vergadering wordt die lijst door de voorzitter en de eilandgriffier door ondertekening vastgesteld.
3. Leden die ter vergadering komen nadat de vergadering geopend is tekenen hun naam onder die van de voorzitter.
4. Indien een lid aanwezig is bij de raadsvergadering maar de presentielijst niet heeft getekend, mag hij pas ná ondertekening van de presentielijst deelnemen aan de beraadslaging en stemming.

Artikel 19

Zitplaatsen

1. De voorzitter, de fracties en de eilandgriffier hebben vaste zitplaatsen, door de voorzitter na overleg in het presidium, bij aanvang van iedere nieuwe zittingsperiode van de eilandsraad aangewezen.
2. Indien daartoe aanleiding bestaat, kan de voorzitter de indeling herzien na overleg in het presidium.

3. De voorzitter draagt zorg voor een zitplaats voor de gedeputeerden, eilandsecretaris en voor overige personen die voor de vergadering zijn uitgenodigd.

Artikel 20

Presentie vergadering

1. Indien een lid verhinderd is de vergadering bij te wonen stelt hij de voorzitter, voor zover mogelijk voor aanvang van de vergadering, daarvan in kennis.
2. Raadsleden die de vergadering voor deze is beëindigd verlaten, stellen de voorzitter daarvan in kennis.

Artikel 21

Opening vergadering; quorum

1. De voorzitter opent de vergadering op het vastgestelde uur indien volgens de presentielijst meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden tegenwoordig is.
2. Indien 30 minuten na het vastgestelde tijdstip niet het vereiste aantal leden aanwezig is, bepaalt de voorzitter na het voorlezen van de namen der afwezige leden, met inachtneming van artikel 21, WolBES, opnieuw een vergadering tegen een tijdstip dat ten minste 24 uur na het bezorgen van de oproeping is gelegen.
3. Op de vergadering, bedoeld in het tweede lid, is het eerste lid niet van toepassing. De eilandsraad kan echter over andere aangelegenheden dan die waarvoor de ingevolge het eerste lid niet geopende vergadering was belegd slechts beraadslagen of besluiten, indien blijkens de presentielijst meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden tegenwoordig is.

Artikel 22

Primus bij hoofdelijke stemming

Alvorens de aangekondigde onderwerpen aan de orde te stellen deelt de voorzitter mede in welke volgorde gestemd zal worden. De leden stemmen op basis van de volgorde waarop is ingetekend op de presentielijst.

Artikel 23

Verslag en besluitenlijst

1. De eilandgriffier draagt zorg voor een kort verslag en het bijhouden van de besluitenlijst van de vergadering.
2. De in het eerste lid genoemde documenten worden toegezonden aan de leden en overige aanwezige personen die het woord gevoerd hebben in de betreffende vergadering, waarna in de eerstvolgende vergadering de in het eerste lid genoemde documenten worden vastgesteld en ondertekend door de voorzitter en de eilandgriffier.
3. De leden en de voorzitter, kunnen een voorstel tot wijziging van het conceptverslag doen door indiening van dit voorstel bij de eilandgriffier. De gedeputeerden, de eilandgriffier en de eilandsecretaris kunnen, voor zover zij aan de beraadslaging hebben deelgenomen een voorstel tot wijziging van het conceptverslag van die beraadslaging doen door indiening van dit voorstel bij de griffier.
4. Het verslag bevat ten minste:
  - a. de namen van de bij de vergadering aanwezige leden en niet-leden en de afwezige leden;
  - b. een vermelding van de zaken die aan de orde zijn geweest en een zakelijke samenvatting van het gesprokene met vermelding van de namen en hoedanigheid van de aanwezigen die het woord voerden;

- c. een overzicht van het verloop van elke stemming, waaronder begrepen vermelding van de namen van de leden die voor of tegen stemden, zich van stemming hebben onthouden, zich bij het uitbrengen van de stem hebben vergist en vermelding van de aantekening als bedoeld in artikel 33, tweede lid van dit reglement;
  - d. de tekst van de ter vergadering ingediende initiatiefvoorstellen, voorstellen van orde, moties, amendementen en subamendementen;
5. Voor zover de aard en de inhoud van de besluitvorming zich daartegen niet verzetten wordt de besluitenlijst, na vaststelling in de eerstvolgende vergadering, openbaar gemaakt op de in het openbaar lichaam gebruikelijke wijze.

Artikel 24

Ingekomen stukken

1. Bij de eilandsraad ingekomen stukken, waaronder schriftelijke mededelingen van het bestuurscollege aan de eilandsraad, worden op een lijst geplaatst. Deze lijst wordt aan de leden van de eilandsraad toegezonden en ter inzage gelegd.
2. Na de vaststelling van het verslag stelt de eilandsraad, op voorstel van het presidium, de wijze van afdoening van de ingekomen stukken vast. De leden van de eilandsraad kunnen eveneens een voorstel voor de wijze van afdoening doen.

Artikel 25

Aantal spreektermijnen

1. De beraadslaging over een onderwerp of voorstel geschiedt in ten hoogste twee termijnen, tenzij de eilandsraad anders beslist.
2. Elke spreektermijn wordt door de voorzitter afgesloten.
3. Een lid mag in een termijn niet meer dan één maal het woord voeren over hetzelfde onderwerp of voorstel.
4. Het derde lid is niet van toepassing op:
de rapporteur van een commissie;
het lid dat een (sub)amendement, een motie of een initiatiefvoorstel heeft ingediend, voor wat betreft dat amendement, die motie of dat voorstel.
5. Bij de bepaling van het aantal malen dat een lid over hetzelfde onderwerp of voorstel het woord heeft gevoerd, wordt niet meegerekend het spreken over een voorstel van orde.
6. De voorzitter geeft in de tweede sprekersronde het woord slechts aan de leden die in de eerste sprekersronde het woord hebben gevoerd.
7. De raad kan in bijzondere gevallen toestaan dat een lid in afwijking van het bepaalde in het derde en zesde lid het woord voert.

Artikel 26

Voeren van het woord, volgorde spreekbeurten

1. Geen lid voert het woord dan na het aan de voorzitter verzocht en van deze verkregen te hebben.
2. De voorzitter geeft, met in achtname van artikel 29, het woord in de volgorde waarin het is gevraagd. Die volgorde zal blijken uit de inschrijving op de sprekerslijst, welke per te behandelen onderwerp ter ondertekening bij de eilandgriffier ligt.
3. De volgorde der spreekbeurten bedoeld in het tweede lid, kan worden verbroken wanneer een lid het woord vraagt over een persoonlijk feit, om een voorstel van orde te doen of, voor het stellen van een vraag. Een voorstel van orde kan ook door de voorzitter worden gedaan. De voorzitter geeft het woord over een persoonlijk feit niet dan na een voorlopige aanduiding van het feit. De beslissing of iets een persoonlijk feit is, berust bij de voorzitter.

Artikel 27

Spreektijd

De voorzitter kan een voorstel doen over de spreektijd van de leden en de overige aanwezigen.

Artikel 28

Handhaving orde; schorsing

1. Een spreker mag in zijn betoog niet worden gestoord, tenzij:
  - a. de voorzitter het nodig oordeelt hem aan het in acht nemen van dit reglement te herinneren;
  - b. een lid hem interrumpeert. De voorzitter kan bepalen dat de spreker zonder verdere interrupties zijn betoog zal afronden.
2. Indien een spreker zich in beledigende of onbetamelijke uitdrukkingen uitlaat, afwijkt van het in behandeling zijnde onderwerp, een andere spreker herhaaldelijk interrumpeert, dan wel anderszins de orde verstoort, wordt hij door de voorzitter tot de orde geroepen. Indien de betreffende spreker hieraan geen gevolg geeft, kan de voorzitter hem gedurende de vergadering waarin zulks plaats heeft over het aanhangige onderwerp het woord ontzeggen.
3. De voorzitter kan ter handhaving van de orde de vergadering voor een door hem te bepalen tijd schorsen en - indien na de heropening de orde opnieuw wordt verstoord - de vergadering sluiten.
4. De voorzitter kan de eilandsraad voorstellen om een lid dat door zijn gedragingen de geregelde gang van zaken belemmert, het verdere verblijf in de vergadering te ontzeggen. Over het voorstel wordt niet beraadslaagd. Na aanneming daarvan verlaat het lid de vergadering onmiddellijk. Zo nodig doet de voorzitter hem verwijderen. Bij herhaling van zijn gedrag kan de voorzitter de eilandsraad voorstellen het lid voor ten hoogste drie maanden de toegang tot de vergadering te ontzeggen.

Artikel 29

Beraadslaging

1. De eilandsraad kan op voorstel van de voorzitter of een lid van de eilandsraad beslissen over één of meer onderdelen van een onderwerp of voorstel afzonderlijk te beraadslagen.
2. Indien hij dit wenst geeft de voorzitter als eerste zijn mening over in beraadslaging gebrachte onderwerpen. De indieners van een motie voeren desgewenst en ter toelichting op de motie of het voorstel het eerst het woord. Over voorstellen van het bestuurscollege wordt desgewenst eerst het woord gevoerd door een of meer gedeputeerden.
3. Op verzoek van een lid van de eilandsraad of op voorstel van de voorzitter kan de eilandsraad besluiten de beraadslaging voor een door hem te bepalen tijd te schorsen teneinde het bestuurscollege of de leden de gelegenheid te geven tot onderling nader beraad. De beraadslagingen worden hervat nadat de schorsingsperiode verstreken is.

Artikel 30

Deelname aan de beraadslaging door anderen

1. De eilandsraad kan bepalen dat behalve de in de vergadering aanwezige leden van de eilandsraad, een gedeputeerde, de voorzitter, de eilandsecretaris of de eilandgriffier, ook anderen deelnemen aan de beraadslaging.
2. Een beslissing op het gestelde in het eerste lid, wordt op voorstel van de voorzitter of één der leden van de eilandsraad genomen alvorens wordt aangevangen met de beraadslaging van het aan de orde zijnde agendapunt.

Artikel 31
Stemverklaring

Na het sluiten van de beraadslaging en voordat de eilandsraad tot stemming overgaat, heeft ieder lid het recht zijn stemgedrag te motiveren.

Artikel 32
Sluiting beraadslaging

1. Wanneer de voorzitter vaststelt dat een onderwerp of voorstel voldoende is toegelicht, sluit hij de beraadslaging, tenzij de eilandsraad anders beslist.
2. Sluiting van de beraadslaging kan ook door één van de leden worden voorgesteld. Dit voorstel moet door ten minste een ander lid worden ondersteund.
3. Nadat de beraadslaging is gesloten vindt, na een stemming over eventuele amendementen, de stemming plaats over het voorstel, zoals het dan luidt, in zijn geheel, tenzij geen stemming wordt gevraagd.
4. Indien over een voorstel geen stemming wordt gevraagd is het aangenomen.
5. Voordat de stemming over het voorstel in zijn geheel plaatsvindt, formuleert de voorzitter het voorstel over de te nemen eindbeslissing.

Paragraaf 3.
Procedures bij stemmingen

Artikel 33
Algemene bepalingen over stemming

1. De voorzitter vraagt of stemming wordt verlangd. Indien geen stemming wordt gevraagd en ook de voorzitter dit niet verlangt, stelt de voorzitter vast dat het voorstel zonder hoofdelijke stemming is aangenomen.
2. In de vergadering aanwezige leden kunnen aantekening in het verslag vragen van het feit dat zij geacht willen worden te hebben tegengestemd of zich op grond van artikel 39, van dit Reglement, overeenkomstig artikel 29, WolBES, van stemming hebben onthouden.
3. Indien door een of meer leden stemming wordt gevraagd, doet de voorzitter daarvan mededeling.
4. De voorzitter of de eilandgriffier roept de leden van de eilandsraad bij naam op hun stem uit te brengen. De stemming geschiedt overeenkomstig de procedure als vermeld in artikel 22 van dit Reglement.
5. Ieder lid is verplicht zijn stem uit te brengen vanaf de vaste zitplaats die hem op grond van artikel 19, eerste lid is toegewezen.
6. Bij hoofdelijke stemming is ieder ter vergadering aanwezig lid dat zich niet op grond van de artikelen 18, derde lid of 39, van dit Reglement, of op grond van de WolBES, van deelneming aan de stemming dient te onthouden, verplicht zijn stem uit te brengen.
7. De leden brengen hun stem uit door het woord 'voor' of 'tegen' dan wel het woord 'pro' of 'kontra' uit te spreken zonder enige toevoeging.
8. Heeft een lid zich bij het uitbrengen van zijn stem vergist, dan kan hij deze vergissing nog herstellen voordat het volgende lid gestemd heeft. Bemerkt het lid zijn vergissing pas later, dan kan hij nadat de voorzitter de uitslag van de stemming bekend heeft gemaakt wel aantekening vragen van het feit dat hij zich heeft vergist; in de uitslag van de stemming brengt dit echter geen verandering.

9. De voorzitter deelt de uitslag na afloop van de stemming mee, met vermelding van het aantal voor en tegen uitgebrachte stemmen. Hij doet daarbij tevens mededeling van het genomen besluit.

Artikel 34

Nietigheid van stemmen

1. Een stemming is alleen geldig, indien meer dan de helft van het aantal leden dat zitting heeft en zich niet van deelneming aan de stemming moet onthouden, daaraan heeft deelgenomen.
2. Indien de voorzitter na hoofdelijke afroeping vaststelt dat het aantal leden dat vereist is voor het houden van een geldige vergadering niet meer aanwezig is, verdaagt hij de vergadering.
3. Indien een lid hierover een voorstel van orde indient, gaat de voorzitter over tot het houden van de in het tweede lid genoemde hoofdelijke afroeping.

Artikel 35

Stemming over amendementen en moties

1. Indien een amendement op een aanhangig voorstel is ingediend, wordt eerst over dat amendement gestemd.
2. Indien op een amendement een subamendement is ingediend, wordt eerst over het subamendement gestemd en vervolgens over het amendement.
3. Indien twee of meer amendementen of subamendementen op een aanhangig voorstel zijn ingediend, bepaalt de voorzitter de volgorde waarin hierover zal worden gestemd. Daarbij geldt de regel dat het meest verstrekkende amendement of subamendement het eerst in stemming wordt gebracht.
4. Indien aangaande een aanhangig voorstel een motie is ingediend, wordt eerst over het voorstel gestemd en vervolgens over de motie.

Artikel 36

Procedure stemming over personen

1. Bij stemming over personen voor het doen van benoemingen, voordrachten of aanbevelingen benoemt de voorzitter drie leden tot stembureau.
2. Ieder ter vergadering aanwezig lid dat zich niet op grond van de artikelen 18, of 39, van dit Reglement of op grond van de WolBES van stemming moet onthouden is verplicht een stembriefje in te leveren. De stembriefjes dienen identiek te zijn.
3. Er hebben zoveel stemmingen plaats als er personen zijn te benoemen, voor te dragen of aan te bevelen. De eilandsraad kan op voorstel van de voorzitter beslissen dat bepaalde stemmingen worden samengevat op één briefje.
4. Het stembureau onderzoekt of het aantal ingeleverde stembriefjes gelijk is aan het aantal leden dat ingevolge het tweede lid verplicht is een stembriefje in te leveren. Wanneer de aantallen niet gelijk zijn, worden de stembriefjes vernietigd zonder deze te openen en wordt een nieuwe stemming gehouden.
5. Voor het bepalen van de volstrekte meerderheid als bedoeld in artikel 31, eerste lid, WolBES worden die leden die geen behoorlijk stembriefje hebben ingeleverd geacht geen stem te hebben uitgebracht.
6. In geval van twijfel omtrent de beantwoording van de vraag of een stembriefje al dan niet behoorlijk is ingeleverd, beslist de eilandsraad, op voorstel van de voorzitter.
7. Onder toezicht van de eilandgriffier worden de stembriefjes onmiddellijk na vaststelling van de uitslag vernietigd.

Artikel 37

Behoorlijk stembriefje

1. Voor het tot stand komen van een beslissing bij stemming wordt de volstrekte meerderheid vereist van hen die een stem hebben uitgebracht.
2. Bij een schriftelijke stemming wordt onder het uitbrengen van een stem verstaan het inleveren van een behoorlijk ingevuld stembriefje.
3. Met in achtneming van artikel 36, vijfde lid, wordt onder een niet behoorlijk ingevuld stembriefje onder meer verstaan:
  - een blanco stembriefje;
  - een ondertekend stembriefje;
  - een stembriefje waarop meer dan één naam is vermeld, tenzij de stemming verschillende vacatures betreft;
  - een stembriefje waarbij, indien het een benoeming op voordracht betreft, op een persoon wordt gestemd die niet is voorgedragen;
  - een stembriefje waarbij op een andere persoon wordt gestemd dan die waartoe de stemming is beperkt.

Artikel 38

Herstemming over personen

1. De stemming over personen voor het doen van benoemingen, voordrachten of aanbevelingen is geheim.
2. Wanneer bij een eerste stemming over personen voor het doen van benoemingen, voordrachten of aanbevelingen geen volstrekte meerderheid is verkregen, wordt tot een tweede stemming overgegaan.
3. Wanneer ook bij een tweede stemming over personen voor het doen van benoemingen, voordrachten of aanbevelingen geen volstrekte meerderheid is verkregen, dan heeft een derde stemming plaats over de twee personen die bij de tweede stemming de meeste stemmen hebben verkregen. Zijn bij de tweede stemming de stemmen over meer dan twee personen verdeeld, dan wordt door middel van een tussenstemming uitgemaakt over welke twee personen de derde stemming zal plaatshebben.
4. Indien in geval van een tussenstemming zoals bedoeld in het vorige lid of bij de derde stemming de stemmen staken, beslist terstond het lot overeenkomstig de wijze zoals beschreven in het vijfde lid van dit artikel.
5. Beslissing door het lot geschiedt op de volgende wijze:
  - a. de namen van de personen over wie de beslissing dient te worden genomen, worden door de voorzitter op afzonderlijke, geheel gelijke, briefjes geschreven;
  - b. deze briefjes worden, nadat zij door het stembureau zijn gecontroleerd, op gelijke wijze gevouwen, in een stembokaal gedeponneerd en omgeschud;
  - c. de voorzitter neemt één van de briefjes uit de stembokaal. Degene wiens naam op dit briefje voorkomt, is gekozen.

Artikel 39

Onthouden van stemming

1. Een lid van de eilandsraad neemt niet deel aan de stemming over:
  - a. een aangelegenheid die hem rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger is betrokken;
  - b. De vaststelling of goedkeuring der rekening van een lichaam waaraan hij rekenplichtig is of tot welks bestuur hij behoort.

2. Bij een schriftelijke stemming wordt onder het deelnemen aan de stemming verstaan het inleveren van een stembriefje.
3. Een benoeming gaat iemand persoonlijk aan, wanneer hij behoort tot de personen tot wie de keuze door een voordracht of bij een herstemming is beperkt.
4. Het eerste lid is niet van toepassing bij het besluit betreffende de toelating van de na periodieke verkiezing benoemde leden.

Hoofdstuk 4 Rechten van leden

Artikel 40 Amendementen

1. Ieder lid van de eilandsraad kan tot het sluiten van de beraadslaging amendementen indienen. Een amendement kan het voorstel inhouden om een geagendeerd voorstel in één of meer onderdelen te splitsen, waarover afzonderlijke besluitvorming zal plaatsvinden. Er kan alleen beraadslaagd worden over amendementen die ingediend zijn door leden van de eilandsraad die de presentielijst getekend hebben en in de vergadering aanwezig zijn.
2. Ieder lid dat in de vergadering aanwezig is, is bevoegd op het amendement dat door een lid is ingediend, een wijziging voor te stellen door het indienen van een subamendement.
3. Elk amendement of subamendement en elk voorstel wordt, om in behandeling te kunnen worden genomen, schriftelijk en ondertekend bij de voorzitter ingediend, tenzij de voorzitter - met het oog op het eenvoudige karakter van het voorgestelde - oordeelt, dat met een mondelinge indiening kan worden volstaan.
4. Intrekking, door de indiener of indieners, van het amendement of subamendement is mogelijk, totdat de besluitvorming door de eilandsraad heeft plaatsgevonden.

Artikel 41 Moties

1. Ieder lid van de eilandsraad kan ter vergadering een motie indienen.
2. Een motie wordt om in behandeling te kunnen worden genomen schriftelijk en ondertekend bij de voorzitter ingediend.
3. De behandeling van een motie over een aanhangig onderwerp of voorstel vindt tegelijk met de beraadslaging over dat onderwerp of voorstel plaats.
4. De behandeling van een motie over een niet op de agenda opgenomen onderwerp vindt plaats nadat alle op de agenda voorkomende onderwerpen zijn behandeld.
5. Intrekking, door de indiener of indieners, van de motie is mogelijk totdat de besluitvorming door de eilandsraad heeft plaatsgevonden.

Artikel 42 Voorstellen van orde

1. De voorzitter en ieder lid van de eilandsraad kunnen tijdens de vergadering mondeling een voorstel van orde doen, dat kort kan worden toegelicht.
2. Een voorstel van orde afkomstig van een lid komt alleen in behandeling wanneer het door ten minste een ander lid wordt ondersteund.
3. Een voorstel van orde kan uitsluitend de orde van de vergadering betreffen.
4. Over een voorstel van orde beslist de eilandsraad terstond, uitgezonderd in geval artikel 34, derde lid van toepassing is waarbij een beslissing van de eilandsraad niet is vereist.

Artikel 43

Initiatiefvoorstel

1. Een initiatiefvoorstel wordt, om in behandeling genomen te kunnen worden, schriftelijk en ondertekend bij de voorzitter ingediend.
2. De voorzitter plaatst het voorstel op de agenda van de eerstvolgende vergadering, tenzij de schriftelijke oproep hiervoor reeds is verzonden. In dit laatste geval wordt het voorstel op de agenda van de daaropvolgende vergadering geplaatst.
3. De behandeling van het voorstel vindt plaats nadat alle op de agenda voorkomende voorstellen en onderwerpen zijn behandeld, tenzij de eilandsraad oordeelt dat:
  - a. het voorstel met het oog op de orde van de vergadering tezamen met een ander geagendeerd voorstel of onderwerp wordt behandeld;
  - b. het voorstel eerst wordt behandeld in een eilandsraadscommissie als bedoeld in artikel 117, eerste lid, van de WoIBES;
  - c. het voorstel voor advies naar het bestuurscollege wordt gezonden. In dit geval bepaalt de eilandsraad in welke vergadering het voorstel opnieuw geagendeerd wordt.
4. De eilandsraad kan voorwaarden stellen aan de indiening en behandeling van een voorstel, niet zijnde een voorstel voor een verordening.

Artikel 44

Interpellatie

1. Een lid van de eilandsraad kan de raad verlof vragen tot het houden van een interpellatie over een onderwerp dat niet vermeld staat op de agenda bedoeld in artikel 14, tweede lid, teneinde het bestuurscollege of de gezaghebber inlichtingen te vragen.
2. Het verzoek tot het houden van een interpellatie wordt, behoudens in naar het oordeel van de voorzitter spoedeisende gevallen, ten minste 48 uur voor de aanvang van de vergadering schriftelijk bij de voorzitter ingediend. Het verzoek bevat een duidelijke omschrijving van het onderwerp waarover inlichtingen worden verlangd en de te stellen vragen.
3. De voorzitter brengt de inhoud van het verzoek zo spoedig mogelijk ter kennis van de overige leden van de eilandsraad en de gedeputeerden. Bij de vaststelling van de agenda van de eerstvolgende vergadering na indiening van het verzoek, wordt het verzoek in stemming gebracht. De eilandsraad bepaalt op welk tijdstip tijdens de vergadering de interpellatie wordt gehouden.
4. De interpellant voert niet meer dan tweemaal het woord, de overige leden van de eilandsraad, de gezaghebber en de gedeputeerden niet meer dan eenmaal, tenzij de eilandsraad hen hiertoe verlof geeft.

Artikel 45

Schriftelijke vragen

1. Schriftelijke vragen worden kort en duidelijk geformuleerd. De vragen kunnen van een toelichting worden voorzien. Bij de vragen wordt aangegeven of schriftelijke of mondelinge beantwoording wordt verlangd. Vragen die niet voldoen aan het hiervoor gestelde worden per omgaande door de eilandgriffier aan de indiener teruggestuurd.
2. De vragen worden bij de eilandgriffier ingediend. Deze draagt er zorg voor dat de vragen zo spoedig mogelijk ter kennis van de overige leden van de eilandsraad en het bestuurscollege of de gezaghebber worden gebracht.

- 3 Schriftelijke beantwoording vindt zo spoedig mogelijk plaats, in ieder geval binnen dertig dagen nadat de vragen zijn binnengekomen. Mondelinge beantwoording vindt plaats in de eerstvolgende eilandsraadvergadering. Indien beantwoording niet binnen deze termijnen kan plaatsvinden, stelt het verantwoordelijk lid van het bestuurscollege of de gezaghebber de vragensteller hiervan gemotiveerd in kennis, waarbij de termijn aangegeven wordt, waarbinnen beantwoording zal plaatsvinden. Dit bericht wordt behandeld als een antwoord.
- 4 De antwoorden van het bestuurscollege of de gezaghebber worden door tussenkomst van de griffier aan de leden van de eilandsraad toegezonden.
- 5 De vragensteller kan, bij schriftelijke beantwoording, in de eerstvolgende eilandsraadvergadering en bij mondelinge beantwoording in dezelfde eilandsraadvergadering, na de behandeling van de op de agenda voorkomende onderwerpen nadere inlichtingen vragen omtrent het door de gezaghebber of door het bestuurscollege gegeven antwoord, tenzij de eilandsraad anders beslist.

Artikel 46 Vragenuur

1. Bij aanvang van de vergadering wordt er een vragenuur gehouden, tenzij er geen vragen zijn ingediend. De voorzitter bepaalt op welk tijdstip het vragenuur eindigt.
2. Het lid van de eilandsraad dat tijdens het vragenuur vragen wil stellen, meldt dit onder vermelding van het onderwerp ten minste 24 uur voor aanvang van het vragenuur bij de voorzitter. De voorzitter kan ná overleg met het presidium weigeren een onderwerp tijdens het vragenuur aan de orde te stellen indien hij het onderwerp niet voldoende nauwkeurig acht aangegeven of indien het onderwerp in de vergadering van de eilandsraad op diezelfde dag aan de orde komt.
3. De voorzitter bepaalt de volgorde waarin aangemelde onderwerpen tijdens het vragenuur aan de orde worden gesteld.
4. De voorzitter bepaalt per onderwerp de spreektijd voor de vragensteller, voor het bestuurscollege, voor de gezaghebber en voor de overige leden van de eilandsraad.
5. Per onderwerp wordt aan de vragensteller het woord verleend om één of meer vragen aan het bestuurscollege of de gezaghebber te stellen en een toelichting daarop te geven.
6. Na de beantwoording door het bestuurscollege of de gezaghebber krijgt de vragensteller desgewenst het woord om aanvullende vragen te stellen.
7. Vervolgens kan de voorzitter aan andere leden van de eilandsraad het woord verlenen om hetzij aan de vragensteller, hetzij aan het bestuurscollege of de gezaghebber vragen te stellen over hetzelfde onderwerp.
8. Tijdens het vragenuur kunnen geen moties worden ingediend en worden geen interrupties toegelaten.

Artikel 47 Vragenuur bevolking

1. Het inspraakrecht van burgers concentreert zich in de commissievergaderingen. In de vergadering van de eilandsraad kan slechts worden ingesproken over een onderwerp dat niet eerder in een commissievergadering is behandeld, tenzij de eilandsraad anders beslist.
2. Na de opening van de vergadering van de eilandsraad of van een eilandsraadcommissie kunnen andere aanwezige burgers gezamenlijk gedurende maximaal dertig minuten het woord voeren over geagendeerde onderwerpen.

3. Het woord kan niet worden gevoerd over:
  - a. een besluit van de eilandsraad waartegen bezwaar of beroep op de rechter openstaat of heeft opengestaan;
  - b. benoemingen, keuzes, voordrachten of aanbevelingen van personen;
  - c. een gedraging waarover een klacht krachtens artikel 9, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht kan of kon worden ingediend;
  - d. onderwerpen die niet op de agenda staan;
  - e. de reguliere agendapunten: 1) opening, 2) vragenuur, 3) vaststelling agenda, 4) spreekrecht publiek, 5) vaststelling besluitenlijst en 6) ingekomen stukken en mededelingen;
  - f. het conceptverslag van de eilandsraad.
4. Degene die van het spreekrecht gebruik wil maken meldt dit ten minste 24 uur voor aanvang van de vergadering bij de griffie, hij vermeldt daarbij zijn naam, adres en telefoonnummer en het onderwerp waarover hij het woord wil voeren.
5. De voorzitter geeft het woord op volgorde van aanmelding. De voorzitter kan van de volgorde afwijken indien dit in het belang is van de orde van de vergadering.
6. Elke spreker krijgt maximaal vijf minuten het woord. De voorzitter verdeelt de spreektijd van maximaal 30 minuten evenredig over de sprekers als er meer dan vier sprekers zijn. De voorzitter kan tevens in bijzondere gevallen afwijken van de maximale lengte van de spreektijd.
7. De spreker voert het woord, nadat de voorzitter hem dit heeft verleend. De voorzitter of een lid van de raad doet een voorstel voor de behandeling van de inbreng van de burger.
8. Bij vaststelling van de agenda wordt de volgorde van de agenda aangepast aan de hand van het aantal insprekers per voorstel. Als eerste wordt het agendapunt behandeld waarvoor zich de meeste insprekers hebben aangemeld.
9. Artikel 28, is voor de handhaving van de orde van overeenkomstige toepassing.

Artikel 48 Inlichtingen

1. Indien een lid van de eilandsraad over een onderwerp inlichtingen als bedoeld in de artikelen 49 en 50 van dit Reglement verlangt, overeenkomstig de artikelen 171 en 182, WoIBES, wordt een verzoek daartoe door tussenkomst van de griffier schriftelijk ingediend bij het bestuurscollege respectievelijk de gezaghebber.
2. De eilandgriffier draagt er zorg voor dat de overige leden van de eilandsraad een afschrift van dit verzoek krijgen.
3. De verlangde inlichtingen worden mondeling of schriftelijk in de eerstvolgende of in de daarop volgende vergadering gegeven.
4. De gestelde vragen en het antwoord vormen een agendapunt voor de vergadering, waarin de antwoorden zullen worden gegeven.

Artikel 49 Verantwoording bestuurscollege

1. Het bestuurscollege en elk van zijn leden afzonderlijk zijn aan de eilandsraad verantwoording schuldig over het door het bestuurscollege gevoerde bestuur.
2. Zij geven de eilandsraad alle inlichtingen die de raad voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft.
3. Zij geven de eilandsraad mondeling of schriftelijk de door een of meer leden gevraagde inlichtingen, tenzij het verstrekken ervan in strijd is met het openbaar belang.

4. Zij geven de eilandsraad vooraf inlichtingen over de uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in artikel 168, eerste lid, onderdeel e, f, g en h, WolBES, indien de eilandsraad daarom verzoekt of indien de uitoefening ingrijpende gevolgen kan hebben voor het openbaar lichaam. In het laatste geval neemt het bestuurscollege geen besluit dan nadat de eilandsraad in de gelegenheid is gesteld zijn wensen en bedenkingen ter kennis van het bestuurscollege te brengen.
5. Indien de uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in artikel 168, eerste lid, onderdeel f, WolBES geen uitstel kan lijden, geven zij in afwijking van het vierde lid, de eilandsraad zo spoedig mogelijk inlichtingen over de uitoefening van deze bevoegdheid en het terzake genomen besluit.

Artikel 50

Verantwoording gezaghebber

1. De gezaghebber is aan de eilandsraad verantwoording schuldig over het door hem gevoerde bestuur.
2. Hij geeft de eilandsraad alle inlichtingen die de raad voor het uitoefenen van zijn taak nodig heeft.
3. Hij geeft de eilandsraad mondeling of schriftelijk de door een of meer leden gevraagde inlichtingen, tenzij het verstrekken ervan in strijd is met het openbaar belang.

Hoofdstuk 5

Begroting en rekening

Artikel 51

Procedure begroting

Onverminderd het bepaalde in de WolBES en de Wet financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, geschiedt de voorbereiding, het onderzoek, de behandeling en de vaststelling van de begroting volgens een procedure die de eilandsraad, op voorstel van het presidium, vaststelt.

Artikel 52

Procedure jaarrekening

Onverminderd het bepaalde in de WolBES en de Wet financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, geschiedt de voorbereiding en het onderzoek van de jaarrekening en het jaarverslag, alsmede de vaststelling van de jaarrekening en van een eventueel indemniteitsbesluit volgens een procedure die de eilandsraad, op voorstel van het presidium, vaststelt.

Hoofdstuk 6 Lidmaatschap van andere organisaties

Artikel 53

Verslag en verantwoording

1. Een lid van de eilandsraad, een gedeputeerde, de gezaghebber of de eilandsecretaris, die door de eilandsraad is aangewezen tot lid van het algemeen bestuur van een samenwerkingslichaam als bedoeld in artikel 125 van de Wet gemeenschappelijke regelingen of in een andere organisatie of institutie, heeft het recht om in aansluiting op de behandeling van de lijst van ingekomen stukken of voor het sluiten van de vergadering verslag te doen over zaken die in het algemeen bestuur of gemeenschappelijk orgaan aan de orde zijn. In geval van een door de eilandsraad gewenste bespreking van dit verslag kan de voorzitter verwijzen naar de desbetreffende commissie.
2. Ieder lid van de eilandsraad kan aan een persoon als bedoeld in het eerste lid, schriftelijke vragen stellen. Artikel 45 van dit Reglement waarin de procedure voor schriftelijke vragen is neergelegd is van overeenkomstige toepassing.
3. Wanneer een lid van de eilandsraad een persoon als bedoeld in het eerste lid ter verantwoording wenst te roepen over zijn wijze van functioneren als zodanig, besluit de eilandsraad over het toestaan daarvan. Artikel 48 van dit Reglement is hierbij van overeenkomstige toepassing.

Hoofdstuk 7

Toehoorders en pers; kledingvoorschriften

Artikel 54

Toehoorders en pers

1. Toehoorders en vertegenwoordigers van de pers kunnen uitsluitend op de voor hen bestemde plaatsen openbare vergaderingen bijwonen.
2. Het geven van tekenen van goed- of afkeuring of het op andere wijze verstoren van de orde is verboden.

Artikel 55

Ordeverstoring door toehoorders

1. De voorzitter zorgt voor de handhaving van de orde in de vergadering en is bevoegd, wanneer die orde op enigerlei wijze door een toehoorder wordt verstoord, deze en zo nodig andere toehoorders te doen vertrekken.
2. Hij is bevoegd toehoorders die bij herhaling de orde in de vergadering verstoren voor ten hoogste drie maanden de toegang tot de vergadering te ontzeggen.
3. Van de door de voorzitter genomen beslissing ingevolge het eerste en tweede lid, kan geen beroep op de eilandsraad worden ingesteld.

Artikel 56

Kledingvoorschrift

1. Tijdens de openbare vergaderingen van de eilandsraad is voor de eilandsraadsleden, genodigden en toehoorders, gepaste kleding en schoeisel vereist.
2. De beslissing of kleding of schoeisel gepast zijn berust bij de voorzitter.

Artikel 57

Geluid- en beeldregistraties

Degenen die in de vergaderzaal tijdens een openbare eilandsraadvergadering geluid- dan wel beeldregistraties willen maken, doen hiervan mededeling aan de voorzitter en gedragen zich naar zijn aanwijzingen. Deze aanwijzingen kunnen niet zover gaan dat zij de vrijheid van pers aantasten.

Artikel 58

Verbod gebruik mobiele telefoons

In de vergaderzaal, met inbegrip van de publieke tribune, worden tijdens de vergadering mobiele telefoons op "standby" gesteld en is tijdens de vergadering telefoneren niet toegestaan. Voor de publieke tribune is het gebruik van andere communicatiemiddelen, die inbreuk kunnen maken op de orde van de vergadering, zonder toestemming van de voorzitter, niet toegestaan.

Hoofdstuk 8

Slotbepalingen

Artikel 59

Evaluatie na 1 jaar

Uiterlijk een jaar na zijn inwerkingtreding wordt dit reglement door de eilandsraad geëvalueerd en zo nodig op basis van de evaluatie gewijzigd.

Artikel 60

Inwerkingtreding

1. Het Reglement van orde voor de vergaderingen van de eilandsraad van het eilandgebied Bonaire (AB. 2000, no. 6) wordt ingetrokken.
2. Deze verordening treedt in werking op de dag na die van haar afkondiging.

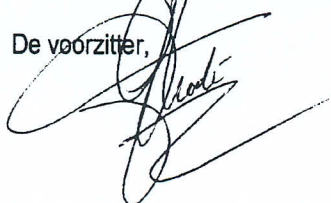
Artikel 61

Citeertitel

Deze verordening wordt aangehaald als: Reglement van orde voor de eilandsraad van Bonaire.

Aldus vastgesteld in de vergadering van 8 november 2011.

De voorzitter,

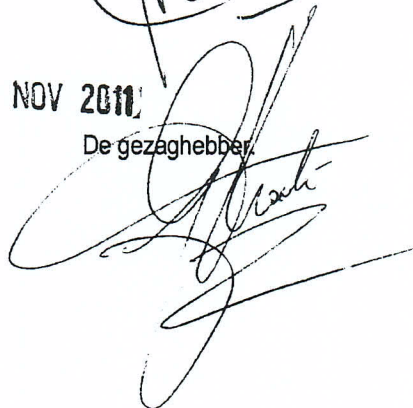

de eilandgriffier,

Deze eilandsverordening is door mij afgekondigd op. 22 NOV 2011

De gezaghebber

MEMORIE VAN TOELICHTING

**Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van
de eilandsraad van het openbaar lichaam Bonaire
(Reglement van orde voor de eilandsraad van Bonaire).**

Eilandsraad van het
Openbaar lichaam Bonaire

EILANDSVERORDENING van
tot het vaststellen van een nieuw reglement van orde
voor de vergaderingen en andere werkzaamheden
van de eilandsraad van het openbaar lichaam Bonaire
(Reglement van orde voor de eilandsraad van Bonaire)

2011

MEMORIE VAN TOELICHTING

No. 3

I. Algemeen

De wettelijke grondslag voor dit Reglement van orde is gelegen in artikel 17, Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (WolBES). Dit artikel schrijft voor dat de eilandsraad van Bonaire een Reglement van orde vaststelt voor zijn vergaderingen en andere werkzaamheden.

Vóór de staatkundige hervorming op 10-10-'10 werd het monistische bestuursmodel in de BES eilanden gehanteerd. Met het openbaar lichaam Bonaire is evenals met Sint Eustatius en Saba afgesproken dat het bestuursmodel van de openbare lichamen dualistisch wordt. Na de transitie van 10-10-'10 is in het openbaar lichaam Bonaire het tot dan gevoerde monistische bestuursmodel verlaten en is het gematigd dualistische bestuursmodel ingevoerd.

In verband hiermee is het noodzakelijk om een nieuw Reglement van orde geënt op het dualisme voor de eilandsraad van Bonaire vast te stellen.

Met het dualisme wordt enerzijds een versterking van de kaderstellende en controlerende taken van de raad beoogd en aan de andere kant een concentratie van bestuursbevoegdheden bij het college.

Nieuw is dat de eilandsraad thans zal worden bijgestaan door een griffier, deze functie is ingevoerd met de Wet dualisering gemeentebestuur. De griffier is de eerste adviseur van de raad en ondersteunt de raad met de op de griffie werkzame ambtenaren

De inhoud van de verordening sluit aan bij de in de WolBES neergelegde voorschriften voor de eilandsraad. Binnen het door de WolBES gegeven kader is de eilandsraad van Bonaire vrij om naar eigen goeddunken, maar altijd in lijn met de WolBES, zijn Reglement van orde op te stellen. Hierdoor kan de raad rekening houden met verschillen tussen de bestuurlijke structuur en cultuur in het openbaar lichaam Bonaire en het in Europa gelegen deel van Nederland.

II. Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1   Begripsbepalingen
Onderdeel c – eilandsraadvergadering of vergadering

De plenaire eilandsraad vergadert in principe een keer per maand. *De plenaire vergadering is een meningsvormende en besluitvormende vergadering.* Meningsvorming en besluitvorming van de eilandsraad over een onderwerp kan niet in één en dezelfde vergadering plaatsvinden maar in twee verschillende eilandsraadvergaderingen.

Onderdeel d – centrale commissie/'komishon sentral'

In Bonaire wordt de meningvormende eilandsraadvergadering '*centrale commissie*' of in de Papiamentse taal '*komishon sentral*' genoemd. De centrale commissie is echter géén commissie in de zin van artikel 117, eerste lid, WoIBES. In tegenstelling tot de in artikel 117, WoIBES genoemde (thema)commissies is de centrale commissie een plenaire vergadering van de eilandsraad waarvoor alle in dit reglement neergelegde regels voor de plenaire vergaderingen van de eilandsraad onverkort gelden. Slechts eilandsraadsleden zijn lid van de centrale commissie, burgers zijn géén lid van de centrale commissie, maar kunnen wél (burger)lid zijn van een themacommissie ex. artikel 117, eerste lid, WoIBES.

De naam 'centrale commissie' of 'komishon sentral' kan verwarrend werken in verband met de op grond van artikel 117, eerste lid, WoIBES ingestelde eilandsraadcommissies aangezien de centrale commissie géén commissie is maar een plenaire eilandsraadvergadering ingevolge artikel 18, WoIBES, met een meningvormend karakter. De benaming 'centrale commissie' of 'komishon sentral' werd vóór de staatkundige hervorming van 10-10-'10 gebruikt voor de vergadering van de voltallige eilandsraad waarin deze zich via informatie en debat een mening vormde over een bepaald onderwerp. De benaming 'centrale commissie' of 'komishon sentral' is reeds jarenlang ingeburgerd in de politieke traditie van Bonaire en is deswege gehandhaafd.

onderdeel g - bestuurscollege

Het 'college van wethouders' (het dagelijks bestuur) in het in Europa gelegen deel van Nederland is te vergelijken met het college van eilandgedeputeerden, 'bestuurscollege' de burgemeester is te vergelijken met de gezaghebber (voorzitter bestuurscollege).

onderdeel h - gedeputeerde

De functie en rol die een eilandgedeputeerde heeft, is te vergelijken met die van de wethouder in het in Europa gelegen deel van Nederland. In plaats van het begrip 'wethouder' wordt op de eilanden het begrip 'gedeputeerde' gehanteerd. Zie onder andere artikel 36 en verder van de WoIBES.

onderdeel o – subamendement

In het Reglement wordt aangegeven dat onder subamendement moet worden verstaan 'een voorstel tot wijziging van een aanhangig amendement, naar de vorm geschikt om direct te worden opgenomen in het amendement, waarop het betrekking heeft.' Onder 'aanhangig' wordt verstaan aan de orde en / of in behandeling zijnde.

Artikel 2 De voorzitter

De gezaghebber is voorzitter van de eilandsraad (artikel 10, WoIBES). Artikel 2 geeft aan met welke taken hij in deze rol als voorzitter is belast. De voorzitter kan aan de beraadslaging deelnemen. Hij is echter géén lid van de eilandsraad en neemt dan ook niet aan de stemmingen deel, zelfs niet als de stemmen zouden staken. Om deze reden dient het aantal leden van de eilandsraad dan ook altijd oneven te zijn.

Artikel 3 Vervanging voorzitter

Bij verhindering of ontstentenis van de gezaghebber wordt hij in het dualistische bestuursstelsel als voorzitter van de eilandsraad waargenomen door een lid van de eilandsraad (in het oude stelsel door een lid van het bestuurscollege). Dit eilandsraadslid zal in voorkomende gevallen de vergaderingen voorzitten, de oproep tot de vergadering doen uitgaan, de stukken die van de eilandsraad uitgaan ondertekenen, enz. De vervanger van de voorzitter is het langstzittende raadslid of een ander door de eilandsraad aangewezen lid. Als twee raadsleden even lang zitting hebben, is de oudste in jaren degene die het raadsvoorzitterschap waarneemt. Daarnaast heeft de raad altijd de mogelijkheid om zelf, in plaats van het langstzittende raadslid, een ander eilandsraadslid te kiezen als waarnemend voorzitter.

Artikel 4 De eilandgriffier

Eerste lid - aanwezigheid eilandgriffier in elke raadsvergadering

De eilandsraad is verplicht een eilandgriffier te benoemen (artikel 130 van de WolBES) en is ook bevoegd hem te schorsen en te ontslaan. De functie van eilandgriffier is nieuw voor het openbaar lichaam Bonaire. De eilandgriffier dient de eilandsraad. Hij is in elke vergadering van de eilandsraad aanwezig. De WolBES eist dat de eilandsraad een eventuele vervanging van de eilandgriffier regelt (artikel 133 van de WolBES).

Zevende lid – originele stukken

Schriftelijke stukken zoals brieven, verklaringen, verzoeken en dergelijke dienen in 'hard copy' in de originele versie, voorzien van de originele handtekening van de betrokkenen bij de griffie te worden ingediend.

Achtste lid – verschoningsrecht

In verband met artikel 23 van de WolBES (verschoningsrecht) is in het derde lid een bepaling opgenomen met betrekking tot het deelnemen van de eilandgriffier aan de beraadslaging.

Rechtspositionele bepalingen omtrent de beëdiging, woonplaats en dergelijke zijn niet in dit reglement opgenomen, aangezien dit onderwerp beter geregeld kan worden in de ambtsinstructie voor de eilandgriffier, die de eilandsraad vaststelt. In de instructie voor de eilandgriffier zijn de taken van de eilandgriffier uitgewerkt.

Artikel 5 Goedkeuring benoemingen griffie

De besluiten tot benoeming, bevordering, schorsing, en ontslag van ambtenaren behoeven de goedkeuring van de Rijksvertegenwoordiger. Krachtens artikel 168, derde lid, WolBES, geldt dit voor alle ambtenaren die door het bestuurscollege worden benoemd, maar evenzeer voor de ambtenaren die door de eilandsraad worden benoemd, te weten de eilandgriffier en de op de griffie werkzame ambtenaren. De benoemings-, schorsings-, bevorderings- en ontslagbesluiten krijgen pas rechtskracht op het moment dat ze zijn goedgekeurd door de Rijksvertegenwoordiger.

Artikel 6 De eilandsecretaris

Het openbaar lichaam Bonaire heeft (evenals de andere twee openbare lichamen) naast een eilandgriffier ook een eilandsecretaris. De functies van eilandgriffier en van de eilandsecretaris zijn onverenigbaar. De secretaris dient het bestuurscollege, de griffier de eilandsraad.

De secretaris houdt zich voornamelijk bezig met de ondersteuning van het bestuurscollege en het leiden van de ambtelijke organisatie. In het kader van die twee taken kan het tevens wenselijk zijn dat de secretaris deelneemt aan de beraadslagingen van de eilandsraad. Derhalve is hiertoe in dit artikel een bepaling opgenomen.

Het bestuurscollege is bevoegd de eilandsecretaris te schorsen en te ontslaan. Dit houdt in dat de eilandsraad de secretaris niet kan dwingen om in de raad aanwezig te zijn. De eilandsraad zal het bestuurscollege moeten verzoeken de secretaris op te dragen in de vergadering aanwezig te zijn om aan de beraadslagingen deel te nemen. Op deze wijze kan de eilandsraad onder meer een beroep doen op kennis en informatie die de secretaris bezit of kan de secretaris bijvoorbeeld deelnemen aan een discussie over het functioneren van de ambtelijke organisatie.

Artikel 7   Het presidium

Algemeen

De raad bepaalt zelf haar agenda en heeft daarvoor een raadspresidium ingesteld die conceptagenda's voor raad en raadscommissies voorbereid. Dit artikel regelt de samenstelling van het raadspresidium. De voornaamste taak van het presidium is het vaststellen van (voorlopige) agenda's voor raad en commissies en van het (voorlopig) vergaderschema van de eilandsraad. De in het presidium zitting hebbende eilandsraadsleden/fractieleden zijn de enige stemgerechtigden, de gezaghebber die ingevolge dit artikel voorzitter is van het presidium is niet stemgerechtigd. Uitgangspunt is dat beslissingen voor zoveel mogelijk worden genomen bij consensus.

Eerste lid – de eilandsraad heeft een presidium

In de meeste gemeenten in het in Europa gelegen deel van Nederlands is er een presidium ingesteld. Het instellen van een presidium is echter niet verplicht, maar verdient wel aanbeveling, aangezien het een waardevolle bijdrage kan leveren aan de dualisering van verhoudingen tussen raad en college. Derhalve is het presidium ook opgenomen in dit model. Het eerste lid bepaalt daartoe: 'De eilandsraad heeft een presidium.'

Tweede lid – eilandgriffier is aanwezig bij de vergaderingen van het presidium

In het tweede lid is aangegeven dat de eilandgriffier bij elke vergadering van het presidium aanwezig dient te zijn. De eilandgriffier verzorgt immers de ondersteuning van de eilandsraad. Hij moet weten hoe de agenda eruit komt te zien en welke punten besproken gaan worden.

Derde lid – voorlopige agenda

In dit Reglement van orde is er voor gekozen om het opstellen van de voorlopige agenda over te laten aan het presidium. Gelet op de omvang van de eilandsraad lijkt het niet aangewezen om, naast het presidium, een agendacommissie in te stellen die deze taak op zich kan nemen.

Vijfde lid – de eilandsecretaris kan op uitnodiging aanwezig zijn bij het presidium

De aanwezigheid van de eilandsecretaris kan gewenst zijn, omdat deze secretaris aandacht moet kunnen vragen voor of een toelichting kan geven op onderwerpen die worden voorbereid door de ambtelijke organisatie. Derhalve wordt in dit artikellid bepaald dat de eilandsecretaris kan worden uitgenodigd voor het presidium op voorstel van de voorzitter. Uiteraard is het aan de eilandsraad om

te bepalen of het opnemen van een artikellid dat de aanwezigheid van de secretaris in het presidium mogelijk maakt, wenselijk wordt geacht in gedualiseerde verhoudingen.

Zesde lid – beslissing bij consensus

Het gaat in het presidium van de eilandsraad niet om primair politieke zaken; een politiek inhoudelijke discussie kent binnen het presidium geen plaats. De cultuur die het beste in het presidium past is er een waar een ieder invloed kan hebben op de agenda en waarbij beslissingen voor zoveel mogelijk bij consensus worden genomen, Het is van belang dat in het presidium elke partij een stem heeft die even zwaar weegt, slechts de in het presidium zittende leden van de eilandsraad hebben overigens hierin stemrecht. Op deze wijze wordt de positie van minderheidsfracties in een dualistisch stelsel versterkt. Tevens kan dit de betrokkenheid van alle fracties bij de raadsvergaderingen vergroten.

Zevende lid – takenpakket presidium

Het presidium bestaat uit de fractievoorzitters van alle in de eilandsraad vertegenwoordigde partijen samen met de voorzitter van de eilandsraad – te vergelijken met een seniorenconvent- waaraan vertrouwelijke mededelingen kunnen worden gedaan c.q. waar politiek gevoelige zaken kunnen worden besproken. Deze rol kan worden vervuld door het presidium waardoor geen aparte bepaling voor het seniorenconvent of overleg van fractievoorzitters in het reglement is opgenomen. Het staat de openbare lichamen uiteraard vrij dit wel te doen.

Het presidium heeft in het reglement voornamelijk een procedurele rol (vaststellen voorlopige agenda, uitnodigen externen, wijzigen vergadermomenten e.d.). Er kan voor gekozen worden om de regie van enkele intern/organisatorische kwesties bij het presidium neer te leggen. Derhalve is in dit artikellid als aanvullende taak opgenomen dat het presidium aanbevelingen doet aan de eilandsraad inzake de organisatie van de werkzaamheden van de eilandsraad en haar commissies. Hieronder vallen taken als: het initiëren van een aanpassing van het reglement en het instrueren van de griffier.

Achtste lid – overleg met commissies

Door vast te leggen dat het presidium tenminste twee maal per jaar overleg met de voorzitters van de commissies voert, kan worden voorzien in een grondslag voor het overleg tussen het presidium en de voorzitters van commissies.

Hoofdstuk 2 Toelating van nieuwe leden; benoeming gedeputeerden; fracties

Artikel 8 Onderzoek geloofsbrieven; beëdiging; benoeming gedeputeerden

Voordat er een nieuwe eilandsraad kan worden geïnstalleerd, dienen een aantal procedurele stappen te worden gezet. Ten eerste dienen de leden van de eilandsraad te worden gekozen middels verkiezingen. Deze verkiezingen verlopen langs de procedure zoals is opgenomen in de Kieswet. Nadat de uitslag van de verkiezingen bekend is geworden, stelt de voorzitter van het centraal stembureau de verkozen persoon hiervan schriftelijk in kennis. De benoemde geeft vervolgens aan of hij een eventuele benoeming aanneemt en legt een door hem ondertekende verklaring over. Daarbij dient hij alle openbare betrekkingen die hij bekleedt te vermelden. Bij deze verklaring dienen ook alle in artikel V3 van de Kieswet genoemde documenten te worden overgelegd.

In artikel 14 van de WolBES wordt aangegeven welke functies niet tegelijkertijd met het lidmaatschap van de eilandsraad kunnen worden vervuld. In artikel 13 van de WolBES is aangegeven dat de leden van de eilandsraad hun functies openbaar moeten maken nadat ze benoemd zijn tot eilandsraadslid of na aanvaarding van een andere functie. De openbaarmaking dient te geschieden door terinzagelegging van een opgave van de functies bij de griffie van de eilandsraad in het gebouw van de eilandsraad.

Eerste tot en met vijfde lid - onderzoek geloofsbrieven

De verklaring en de overlegde stukken dienen als schriftelijke bewijsstukken dat de verkozen persoon bevoegd is om benoemd te worden tot de functie als eilandsraadslid. Deze verklaring vormt – samen met de bijgevoegde documenten – de geloofsbrief. De geloofsbrieven dienen te worden onderzocht in de openbare vergadering. In dit reglement zijn bepalingen opgenomen over de wijze waarop het onderzoek van de geloofsbrieven dient plaats te vinden. De formulering van het eerste lid benadrukt dat de eilandsraad en niet de voorzitter een commissie instelt die het zogenaamde geloofsbrievenonderzoek verricht. Aangegeven is dat de commissie verslag dient uit te brengen van de uitkomsten van het onderzoek. Bij het onderzoek naar de geloofsbrief zal ook de gedragscode betrokken worden. In deze code zijn onder meer bepalingen opgenomen over al dan niet toegestane nevenfuncties. Het verslag van de uitkomst van het onderzoek kan zowel mondeling als schriftelijk geschieden.

Het vijfde lid dient ter verduidelijking. Na de eilandsraadverkiezingen heeft de commissie voor het onderzoek van de geloofsbrieven een extra taak. Zij adviseert de raad ook over de uitslag van de verkiezingen (of dit op wettige wijze is gebeurd) en het vaststellen van de uitslag (is deze juist vastgesteld). Zij doet dit op basis van het proces-verbaal van het centraal stembureau. De raad dient op basis van dit advies een besluit te nemen over het verloop van de verkiezingen en de vaststelling van de uitslag.

De raad heeft dus de bevoegdheid om te besluiten tot hertellen van de stemmen en zelfs de bevoegdheid om te besluiten tot een herstemming, beide eventueel in een deel van het openbaar lichaam, bij een of meer specifieke stembureaus. Het proces-verbaal vormt de aanleiding tot een besluit tot hertelling of herstemming. Dit dient concrete aanwijzingen te bevatten waarop de raad tot een dergelijk besluit overgaat. Het feit dat een fractie een klein aantal stemmen te weinig heeft om een extra zetel te behalen is geen valide motivering om tot hertelling over te gaan. Een proces-verbaal waaruit blijkt dat kiezers bezwaar hebben gemaakt over de onzorgvuldige wijze waarop het stembureau na sluiting de stemmen heeft geteld, kan dit wel zijn.

Zesde lid - beëdiging

In het zesde lid wordt een nadere regeling gegeven over beëdiging. Deze regeling is ter nadere invulling van artikel 15 van de WolBES. Hierin staat vermeld dat de leden van de eilandsraad, alvorens hun functie te kunnen uitoefenen de eed of belofte en verklaring afleggen in de vergadering. Het afleggen van de eed is constitutief: het is een noodzakelijke voorwaarde voor het kunnen uitoefenen van de functie. Het gaat bij de eedaflegging om een combinatie van de zuiveringseed en de ambtseed. De eed kan in het Nederlands, Engels of in het Papiaments worden afgelegd. De tekst van de eed of belofte en verklaring die een lid van de eilandsraad bij het aanvaarden van het raadslidmaatschap moet afleggen, is in artikel 15 van de WolBES opgenomen.

Zevende lid- beëdiging bij tussentijdse vacaturevervulling

In het zevende lid is aangegeven dat ook bij tussentijdse vacaturevervulling het desbetreffende (nieuwe) lid van de eilandsraad de eed of de belofte dient af te leggen. Opgemerkt zij dat er bij de toelating van leden van de eilandsraad een verschil in procedure is tussen het aanstellen van nieuwe leden die zitting nemen in de nieuwe eilandsraad en leden die een tussentijdse vacature vervullen. In het eerste geval kunnen de leden op de eerste vergadering van de eilandsraad in nieuwe samenstelling de eed of belofte en verklaring afleggen. De voorzitter zal hen hiervoor oproepen. Bij tussentijdse vacaturevervulling kan de eed of verklaring en belofte aansluitend aan de beslissing van de eilandsraad over de toelating van het betrokken lid van de eilandsraad plaatsvinden.

Achtste lid - benoeming eilandgedeputeerde

Het achtste lid van artikel 6 geeft invulling aan een leemte in de Kieswet. Uit de Kieswet vloeit het onderzoek van de geloofsbrieven van raadsleden voort. Aangezien de eilandgedeputeerde geen (rechtstreeks) gekozen vertegenwoordiger is, is hierover niets in de Kieswet geregeld. De WolBES geeft wel aan welke formele eisen gesteld worden aan een eilandgedeputeerde maar niet op welk moment deze getoetst worden. De formele eisen voor het zijn van gedeputeerde zijn grotendeels vergelijkbaar met de vereisten voor het raadlidmaatschap. Het ligt voor de hand om voor het benoemen van eilandgedeputeerden ook een commissie voor het onderzoek naar de geloofsbrieven in te stellen. Vandaar dit achtste lid, Dit artikel is ook van toepassing als er een eilandgedeputeerde niet van buiten, maar uit de raad wordt benoemd. De incomptabiliteiten en nevenfuncties dienen immers opnieuw beoordeeld te worden. De benoeming van een eilandgedeputeerde geschiedt overeenkomstig de eerste twee leden van artikel 8 van het Reglement van orde van de eilandsraad. Een eilandsraadslid dat benoemd wordt tot gedeputeerde mag lid van de eilandsraad blijven totdat de geloofsbrieven van zijn opvolger zijn goedgekeurd (artikel 40, tweede lid, onderdeel b, van de WolBES).

Artikel 10 – geloofsbrieven, verklaring openbare betrekkingen, nevenfuncties

De in het gewaarmerkt afschrift uit de basisadministratie persoonsgegevens opgenomen gegevens dienen in dit afschrift zonder schrijf- of tikfouten, of andere verschrijvingen te worden vermeld. In verband met de mogelijke tegenstrijdigheid van belangen is openbaarmaking door leden van de eilandsraad van hoofd- en nevenfunctie(s) geboden. Het begrip functie dient in dit verband ruim te worden opgevat. Het betreft alle nevenfuncties en nevenwerkzaamheden die naast het lidmaatschap van de eilandsraad worden uitgeoefend.

Artikel 11 Fractie

Algemeen

Na het vaststellen van de uitslag van de verkiezingen vindt de eerste zitting vandenieuwe raad plaats. Bij de aanvang van deze zitting worden de leden die op dezelfde lijst hebben gestaan als één fractie beschouwd. Het is mogelijk dat een raadslid zijn raadslidmaatschap niet opzegt maar uit een fractie stapt. Hij kan als zelfstandige fractie verder gaan of zich aansluiten bij een bestaande fractie. Uitgangspunt van ons kiesstelsel is dat volksvertegenwoordigers op persoonlijke titel worden gekozen en benoemd. Dit uitgangspunt is gebaseerd op artikel 28 WolBES ("De leden van de eilandsraad stemmen zonder last") waarin is bepaald dat elk bindend mandaat van een lid van de raad nietig is. De volksvertegenwoordiger handelt namelijk naar eigen overtuiging en is bij stemming niet gebonden aan lastgeving. Geen andere persoon of instantie kan hem rechtens bindende instructies opleggen met betrekking tot zijn stemgedrag. Het is de individuele volksvertegenwoordiger

die een mandaat van de kiezer heeft gekregen. Ook de Kieswet gaat niet uit van politieke partijen, een zetel 'hoort' dan ook niet bij een partij, maar is verbonden aan de volksvertegenwoordiger die daardoor ook de mogelijkheid heeft om tussentijds van fractie te veranderen of zelfstandig verder te gaan.

Eerste lid - fracties

Het eerste lid geeft aan wanneer er sprake is van één fractie, vaststelling hiervan is van belang voor de fractieondersteuning. In artikel 35 lid 2 van de WolBES wordt aangegeven dat de in de eilandsraadvertegenwoordigde groeperingen recht hebben op fractieondersteuning. Op grond van artikel 35, derde lid, van de WolBES dient een eilandsverordening te worden vastgesteld waarin ook de onderwerpen 'ambtelijke bijstand' (van de leden van de eilandsraad) en fractieondersteuning zijn opgenomen.

Tweede lid - naam fractie

De fractie gebruikt in de vergadering van de eilandsraad de aanduiding die zij boven de kandidatenlijst had staan. Op deze wijze is de relatie tussen de fractie in de eilandsraad en de fractie op de kandidatenlijst voor de burger duidelijk. Het kan echter voorkomen dat een fractie geen aanduiding boven de kandidatenlijst heeft staan. In een dergelijk geval deelt de fractie in de eerste vergadering de aanduiding mee.

Vierde lid - verandering of beëindiging van fractielidmaatschap

Het vierde lid bepaalt dat er zo spoedig mogelijk mededeling moet worden gedaan van een verschuiving van leden naar een andere fractie of van een verzelfstandiging. Een korte toelichting:

ad a) verandering van fractie: de volksvertegenwoordiger heeft de mogelijkheid om tussentijds van fractie te veranderen of zelfstandig verder te gaan. Fractieafplitsing en het ontstaan van een nieuwe fractie kan echter diverse praktische gevolgen hebben. Denk aan: het regelen van fractievergoedingen en –faciliteiten, fractievoorzitterschap dan wel vertegenwoordiging in het presidium, zo nodig andere zitplaatsen in de eilandsraadzaal, bezetting van commissies en de eventuele deelname aan commissies door burgerraadsleden.

ad b) beëindiging fractielidmaatschap: in de loop van een zittingsperiode kan het voorkomen dat leden de eilandsraad verlaten. In een dergelijk geval vindt er ook een verandering in de samenstelling van de fractie plaats. Als dit het geval is, deelt de fractie dit aan de voorzitter van de eilandsraad mede. Het is ook mogelijk dat een lid van de eilandsraad zijn lidmaatschap niet opzegt maar uit een fractie stapt. Hij kan als zelfstandige fractie verdergaan of zich aansluiten bij een bestaande fractie. De eilandsraad heeft geen zeggenschap over wijzigingen in de samenstelling, fusies en splitsingen van fracties.

Vijfde lid - naamsverandering van de fractie

De fractie kan besluiten om haar naam te veranderen. Dit staat de fractie vrij om te doen. De eilandsraad heeft geen zeggenschap over de naamvoering en kan hier geen besluit over nemen. Een mededeling aan de voorzitter van de eilandsraad van de naamsverandering is voldoende. De eilandsraad is gehouden met ingang van de eerstvolgende vergadering nadat hiervan mededeling is gedaan rekening te houden met de nieuwe situatie. In de regel vindt twee keer een mededeling plaats: door de persoon zelf (bij verder gaan als zelfstandige fractie) en door de fractie.

In de praktijk levert een nieuwe naamvoering van een fractie soms problemen op, bijvoorbeeld doordat een naam sterk lijkt op de naam van een al bestaande partij. Daarom is in artikel G3 van de Kieswet bepaald dat de naam getoetst dient te worden aan de daarin vastgelegde afwijzingsgronden. Indien de nieuwe fractie wil meedoen aan de eerstvolgende eilandsraadverkiezingen zal dit ook gebeuren.

Hoofdstuk 3 Vergaderingen

Paragraaf 1. Tijdstip van vergaderen; voorbereidingen

Artikel 12 Vergaderfrequentie, dag, tijdstip vergadering

Ingevolge artikel 18, eerste lid, WoLBES vergadert de plenaire eilandsraad zo vaak als hij daartoe heeft besloten. De vergaderingen –meningvormend en besluitvormend- van de eilandsraad vinden in de regel plaats op een door de eilandsraad gekozen vaste dag van de maand en vast tijdstip, de vergaderingen worden gehouden in het gebouw van de eilandsraad.

Uitgangspunt is dat de eilandsraad zo vaak vergadert als hij daartoe besloten heeft. Nu met de dualisering het zwaartepunt van de bestuurslast bij het bestuurscollege ligt, zal dit van invloed zijn op de vergaderfrequentie van de eilandsraad. De vergaderfrequentie van de eilandsraad (centrale commissie en besluitvormende raad) zal voorts mede worden beïnvloed door de eventuele aanwezigheid van door de eilandsraad ingestelde themacommissies ex artikel 117, eerste lid, die de besluitvorming van de eilandsraad voorbereiden. Indien de eilandsraad van die bevoegdheid gebruik maakt, zal dit de agenda van de plenaire eilandsraad ontlasten.

Tweede lid – voorschriften eilandsraadvergadering

De voorschriften inzake de eilandsraadvergadering waarin de raad zich een mening vormt – centrale commissie - en vervolgens een besluit neemt – besluitvormende raad – zijn neergelegd in Hoofdstuk III, afdeling II, WoLBES.

Derde lid – Tijdstip en plaats eilandsraadvergaderingen

De eilandsraadvergaderingen (centrale commissie en besluitvormende vergadering) vinden in principe een maal per maand op een vaste dag en uur plaats in het gebouw van de eilandsraad. Het presidium doet hierover een aanbeveling aan de eilandsraad.

Vierde lid – bijzondere gevallen

Het vierde lid van artikel 8 geeft een aanvullende regeling die ziet op de vergaderfrequentie van de eilandsraad door aan te geven dat de voorzitter van de eilandsraad in bijzondere gevallen een andere dag en aanvangsuur kan bepalen of een andere vergaderplaats aanwijzen. Hij voert hierover overleg in het presidium, tenzij er sprake is van bijzondere gevallen. Van bijzondere gevallen (verschillend van spoedeisende gevallen zoals in de artikelen 15 en 44), is in dit artikel uitsluitend sprake bij calamiteiten zoals bij een grote ramp of andere onverwachte gebeurtenis die grote schade of letsel veroorzaakt.

Artikel 13 Extra vergadering

Naast de reguliere eilandsraadvergadering kan de voorzitter van de eilandsraad, alsook een vijfde van de leden van de eilandsraad, om een extra vergadering verzoeken.¹ Behalve in dringende, spoedeisende gevallen worden de oproepbriefjes ten minste 24 uur van te voren bij de leden bezorgd. De bepalingen van dit reglement zijn van toepassing op de extra vergadering.

Artikel 14 Oproep en voorlopige agenda

Eerste lid - de oproep voor de vergadering

Het eerste lid bepaalt dat de leden van de eilandsraad de oproep voor de vergadering binnen 7 dagen krijgen toegezonden. De oproeping tot de vergadering dient aldus de WolBES schriftelijk te geschieden en wordt geregeld door de voorzitter van de eilandsraad.² Het reglement kan hierover regels bevatten, bijvoorbeeld over de termijn tussen de oproeping en de vergadering. In het reglement wordt hier invulling aan gegeven door te bepalen dat de voorzitter ten minste 7 dagen van tevoren een schriftelijke oproep aan de leden toezendt, waarbij de dag, het tijdstip en de plaats van de vergadering wordt vermeld. De voorzitter van de eilandsraad dient deze gegevens tegelijkertijd ter openbare kennis te brengen.³

Tweede lid - toezenden van de agenda en bijbehorende stukken

Het tweede lid geeft een aanvullende regeling door te vermelden dat de door het presidium opgestelde voorlopige agenda en de daarbij behorende stukken, met uitzondering van de in artikel 26, eerste en tweede lid, WolBES bedoelde stukken, tegelijkertijd met de schriftelijke oproep aan de leden van de eilandsraad worden verzonden. De in artikel 26, eerste en tweede lid, WolBES bedoelde stukken zijn stukken ten aanzien waarvan geheimhouding is opgelegd. Hier wordt melding van gemaakt op de stukken. Uiteraard is het mogelijk, indien de eilandsraad dit wenst de stukken en oproep niet per post maar per e-mail te versturen.

Artikel 15 Agenda

Eerste lid – aanvullende agenda

Het presidium bepaalt na overleg met de voorzitter van de agendacommissie hoe de agenda eruit komt te zien. Het versturen van de agenda en stukken is geregeld in artikel 14 van dit Reglement. Dit is echter een voorlopige agenda. In de dagelijkse praktijk zal het niet altijd mogelijk zijn om tijdig een definitieve agenda op te stellen. Het eerste lid bepaalt dat de voorzitter van de eilandsraad in spoedeisende gevallen in een dergelijk geval een aanvullende agenda kan opstellen tot uiterlijk twee dagen voor de aanvang van de vergadering. Deze aanvullende agenda dient met de daarbij behorende stukken aan de leden van de eilandsraad te worden verzonden en openbaar te worden gemaakt. Het betreft bij de spoedeisende gevallen bedoeld in het eerste lid dringende zaken die geen uitstel gedogen, maar geen calamiteit (ramp), zoals gesteld in artikel 12, vijfde lid dat in bijzondere gevallen bij calamiteiten van toepassing is.

Tweede lid – vaststellen agenda

---

¹ Artikel 18 lid 2 van de WolBES

² Artikel 20 lid 1 van de WolBES

³ Artikel 20 lid 1 van de WolBES

Het tweede lid bepaalt dat de agenda bij aanvang van de vergadering door de eilandsraad wordt vastgesteld. Op voorstel van een lid van de eilandsraad of de voorzitter, kan de eilandsraad bij de vaststelling van de agenda onderwerpen aan de agenda toevoegen of van de agenda afvoeren.

Derde lid – onvoldoende voorbereiding

Wanneer de eilandsraad een onderwerp onvoldoende voor de openbare beraadslaging voorbereid acht, kan hij het onderwerp verwijzen naar een commissie of aan het bestuurscollege nadere inlichtingen of advies vragen. Deze bepaling vloeit voort uit de verplichting van het bestuurscollege om de eilandsraad van voldoende informatie te voorzien. Als de eilandsraad niet voldoende op de hoogte is van de inhoud en strekking van een onderwerp, is het niet gewenst dat de eilandsraad zich over dit onderwerp uitsprekt. In een dergelijk geval heeft de eilandsraad de mogelijkheid, het onderwerp naar een commissie te verwijzen of aan het bestuurscollege nadere inlichtingen of advies te vragen.

Vierde lid – wijziging volgorde van behandeling

Het vierde lid regelt dat de raad de volgorde van behandeling van de agendapunten kan wijzigen.

Artikel 16 Ter inzage leggen van stukken

Eerste lid – openbaar maken van de agendastukken

Artikel 11, eerste lid bepaalt dat de stukken die ter toelichting van de onderwerpen of voorstellen op de agenda dienen gelijktijdig met het verzenden van de schriftelijke oproep voor een ieder bij de griffie ter inzage worden gelegd. Daarnaast wordt in het eerste lid aangegeven dat indien na het verzenden van de schriftelijke oproep stukken ter inzage worden gelegd hiervan mededeling wordt gedaan aan de eilandsraadsleden en zo mogelijk in een openbare kennisgeving.

Derde lid – geheimhouding omtrent inhoud van stukken

Het derde lid bepaalt dat indien omtrent bepaalde stukken geheimhouding is opgelegd op grond van artikel 26, eerste en tweede lid, WoIBES, deze stukken onder berusting van de eilandgriffier dienen te blijven. Het gaat hierbij om stukken waarbij op grond van een belang, genoemd in artikel 11, Wet openbaarheid van bestuur BES omtrent de inhoud geheimhouding is opgelegd. De griffier kan de leden van de eilandsraad inzage verlenen in de stukken. De eilandgriffier vervult de secretariaatsfunctie ten dienste van de eilandsraad. Het ligt dan ook in de rede dat stukken, die betrekking hebben op de agenda en de voorstellen van de eilandsraadsvergadering en die geheim moeten blijven bij hem ter inzage worden gelegd.

Artikel 17 Openbare kennisgeving

Eerste lid – openbaarmaking vergadering

De agenda van de vergadering en de daarbij behorende voorstellen, met uitzondering van stukken die geheim zijn, dienen op grond van artikel 20, eerste lid van de WoIBES ter inzage te worden gelegd. Op welke wijze de stukken ter inzage worden gelegd, wordt geregeld in dit artikel. Het eerste lid bepaalt dat de vergadering door aankondiging in een of meer nieuwsbladen, op de voorafkondiging in Bonaire gebruikelijke wijze en door plaatsing op de website van Bonaire openbaar wordt gemaakt. Met dit artikel wordt invulling gegeven aan het voorschrift van artikel 20, tweede lid, WoIBES.

Tweede lid – inhoud gegevens die openbaar worden gemaakt

De openbare kennisgeving dient de datum, aanvangstijd en plaats, alsmede de voorlopige agenda van de vergadering te vermelden. Daarnaast dient de wijze waarop en de plaats waar de stukken kunnen worden ingezien te worden vermeld.

Derde lid – elektronisch beschikbaar stellen agenda en bijbehorende stukken

Het is wel van belang dat de stukken gedurende een dusdanige periode en op een zodanige plaats ter inzage liggen, dat de ingezetene ook werkelijk toegang tot de stukken heeft⁴. Vanuit het oogpunt van efficiëntie en service aan de burger kan elektronische beschikbaarstelling gewenst zijn.

Paragraaf 2. Orde der vergadering

Artikel 18 Presentielijst

Eerste lid – eilandgriffier draagt zorg voor de presentielijst

In het eerste lid van artikel 13 van het reglement wordt aangegeven dat de eilandgriffier zorg draagt voor het bijhouden van een presentielijst. De verplichting tot het hebben van een presentielijst vloeit voort uit artikel 21 van de WolBES. In dit artikel wordt de procedure vastgelegd. Dat de presentielijst een formele rol heeft binnen de eilandsraad blijkt onder meer uit artikel 21 van dit Reglement. De handtekeningen op de presentielijst zijn bedoeld om formeel vast te stellen, dat het vergaderquorum aanwezig is.

Tweede lid – tekenen presentielijst

De eilandgriffier geeft de ambtelijke ondersteuning die de eilandsraad nodig heeft. Daarom stelt hij samen met de voorzitter de presentielijst vast en ondertekent dit document. Het tweede lid bepaalt daartoe dat ieder lid bij binnenkomst in de vergaderzaal van de eilandsraad de presentielijst dient te tekenen. Deze ondertekening dient te waarborgen dat de lijst volledig is en het quorum aanwezig was. Aan het einde van elke vergadering wordt de presentielijst door de voorzitter en de eilandgriffier door ondertekening vastgesteld.

Vierde lid – voorwaarde deelname vergadering

Indien een eilandsraadslid de presentielijst nog niet heeft getekend, wordt hij geacht niet aanwezig te zijn in de vergadering en mag hij niet deelnemen aan de beraadslaging en de stemming. Indien het raadslid alsnog de presentielijst tekent kan hij aan de beraadslaging deelnemen en, indien het stemmen nog niet is aangevangen, deelnemen aan de stemming over het onderwerp. De eilandgriffier informeert de voorzitter onverwijld over het tekenen van de presentielijst door het lid, pas nadat de voorzitter is geïnformeerd kan het lid deelnemen aan de beraadslaging en de stemming.

Artikel 20 Presentie vergaderingen

Het raadslid kan de voorzitter via de eilandgriffier berichten van zijn verhindering tot het bijwonen van de vergadering en van het voortijdig verlaten van de vergadering.

Artikel 21 Opening vergadering; quorum

Eerste lid – opening vergadering

---

⁴ MvT, Tweede Kamer, vergaderjaar 2008–2009, 31 954, nr. 3, p. 24

Om de vergadering te kunnen openen, moet op grond van artikel 21, eerste lid van de WolBES blijkens de presentielijst meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden van de eilandsraad aanwezig zijn. In dit artikel wordt eveneens bepaald dat de vergadering van de eilandsraad niet wordt geopend voordat blijkens de presentielijst meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden tegenwoordig is.

Tweede en derde lid – er wordt niet aan het quorum voldaan

Indien niet aan het quorum is voldaan, belegt de voorzitter een nieuwe vergadering.

Voor de opnieuw belegde vergadering is niet vereist dat de meerderheid van de zitting hebbende leden aanwezig is. Er kan in dat geval zelfs rechtsgeldig gestemd worden. Artikel 21, derde lid van de WolBES geeft aan dat de stemming echter beperkt is tot die aangelegenheden waarvoor de eerste vergadering was belegd. Over andere aangelegenheden, die niet op de agenda voor die eerste vergadering stonden, kan de eilandsraad alleen maar beraadslagen en besluiten indien meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden vertegenwoordigd is.

Artikel 22 Primus bij hoofdelijke stemming

Dit artikel bepaalt dat alvorens de aangekondigde onderwerpen aan de orde worden gesteld, de voorzitter dient mee te delen in welke volgorde gestemd zal worden. Daartoe wordt de volgorde van intekening op de presentielijst als uitgangspunt genomen. Praktisch gezien verdient het aanbeveling de volgorde van stemmen te bepalen aan het begin van de vergadering. Deze volgorde geldt dan voor de gehele vergadering, ook na een eventuele schorsing. Uiteraard is ook hier afwijking mogelijk, bijvoorbeeld door te bepalen dat pas op het moment van stemming de primus wordt bepaald.

Artikel 23 Verslag en besluitenlijst

Eerste lid – eilandgriffier is verantwoordelijk

Het maken van een besluitenlijst is niet verplicht gesteld in artikel 24, zesde lid, WolBES, hier wordt alleen gesproken over de verplichting een besluitenlijst openbaar te maken. Krachtens dit Reglement van orde dient de eilandgriffier echter wel een besluitenlijst op te maken. Wat betreft de term 'verslag' moet worden opgemerkt dat deze eventueel kan worden vervangen door de term 'notulen'. Gekozen is echter om aan te sluiten bij de terminologie van de WolBES (artikel 24, vijfde lid).

Tweede lid – toezenden conceptverslag

Het tweede lid bepaalt dat het conceptverslag van de voorgaande vergadering, indien mogelijk, aan de leden van de eilandsraad en de overige aanwezige personen die het woord hebben gevoerd in de desbetreffende vergadering wordt toegezonden gelijktijdig met de schriftelijke oproep.

Derde lid – voorstel tot aanpassen conceptverslag

De leden, de voorzitter, de gedeputeerden, de eilandgriffier of de eilandsecretaris hebben het recht, een voorstel tot verandering van het conceptverslag te doen. Genoemde personen voeren immers ook het woord in de vergadering, zodat het in de rede ligt dat zij het verslag kunnen laten aanpassen indien het conceptverslag onjuistheden bevat of niet duidelijk weergeeft hetgeen gezegd of besloten is. Het voorstel tot verandering van het verslag moet worden gedaan aan de eilandsraad en dient voor de aanvang van de vergadering bij de eilandgriffier te worden ingediend. Het is overigens ook mogelijk om te bepalen dat het indienen van een dergelijk aanpassingsvoorstel kan plaatsvinden tot het moment dat het verslag wordt vastgesteld.

Vierde lid – inhoud verslag

In het vierde lid wordt een opsomming gegeven van de gegevens die ten minste opgenomen dienen te worden in het verslag. Ook worden in de WolBES regelingen gegeven omtrent het (opstellen van het) verslag. Zo dienen de stukken die van de eilandsraad uitgaan door de voorzitter te worden ondertekend en door de eilandgriffier mede te worden ondertekend.

Voorts dient het verslag niet alleen een zakelijke samenvatting van hetgeen de leden hebben gezegd te bevatten. Ook hetgeen de overige aanwezigen zoals bijvoorbeeld de aanwezige gedeputeerden of de secretaris of ingezetenen zeggen dient zakelijk samengevat te worden. Dit betekent dat deze sprekers ook in het verslag genoemd moeten worden.

Vijfde lid– besluitenlijst

Aan de hand van het verslag wordt een besluitenlijst opgesteld. Voor zover de aard en de inhoud van de besluitvorming zich daartegen niet verzet, wordt de besluitenlijst zo spoedig mogelijk na de vaststelling van het verslag van de vergadering waar de besluitenlijst betrekking op heeft, openbaar gemaakt op de in het openbaar lichaam gebruikelijke wijze. Deze regeling sluit aan bij hetgeen is bepaald in artikel 24, zesde lid, WolBES waarin is aangegeven dat de eilandsraad de besluitenlijst van zijn vergaderingen – terstond na vaststelling daarvan – op de voor het openbaar lichaam gebruikelijke wijze openbaar dient te maken. Het reglement kan voorzien in de wijze waarop openbaarmaking geschiedt, aldus de Memorie van Toelichting van de WolBES⁵.

De WolBES geeft omtrent de besluitenlijst nog een aantal regels. Als gevolg van de invoering van het dualistische stelsel is het verplicht om een besluitenlijst van de raadsvergadering openbaar te maken. De verplichting om de besluitenlijst openbaar te maken geldt zowel voor openbare als voor besloten eilandsraadsvergaderingen. Openbaarmaking blijft slechts achterwege ten aanzien van stukken waarvoor geheimhouding is opgelegd of ten aanzien waarvan openbaarmaking in strijd is met het openbaar belang (artikel 24, zesde lid, WolBES).

Artikel 24   Ingekomen stukken

Eerste lid – ingekomen stukken worden op de lijst geplaatst

De procedure van behandeling van ingekomen stukken wordt geregeld in dit eerste lid. In de eerste plaats wordt bepaald dat de bij de eilandsraad ingekomen stukken op een lijst worden geplaatst. De mededelingen van het bestuurscollege worden tevens als een ingekomen stuk beschouwd. Daarnaast bepaalt dit artikellid dat de lijst met ingekomen stukken aan de leden van de eilandsraad wordt toegezonden en ter inzage wordt gelegd.

Tweede lid – wijze van afdoening van ingekomen stukken

In het tweede lid, is geregeld dat de eilandsraad, na de vaststelling van het verslag en op voorstel van het presidium, de wijze van afdoening van de ingekomen stukken bepaalt. Dit houdt in dat de stukken ter kennisneming kunnen worden aangenomen, kunnen worden gesteund, afgewezen, in behandeling worden genomen of bijvoorbeeld door kunnen worden gestuurd naar een eilandsraadscommissie of het bestuurscollege.

---

⁵ MvT, Tweede Kamer, vergaderjaar 2008–2009, 31 954, nr. 3, p. 26

Inhoudelijke discussie over de stukken kan de voorzitter buiten de orde verklaren. Wanneer een ingekomen stuk leidt tot inhoudelijke discussie en besluitvorming, dient dit immers op de gebruikelijke wijze te worden voorbereid.

Artikel 25   Aantal spreektermijnen

Eerste lid – beraad maximaal twee termijnen

De beraadslaging over een onderwerp of voorstel geschiedt in ten hoogste twee termijnen, tenzij de eilandsraad anders beslist. Indien de eilandsraad van mening is dat na de tweede termijn verdere beraadslaging nodig is, kan hij daartoe aldus uitdrukkelijk besluiten. Het stellen van vragen dient ook als een spreektermijn beschouwd te worden. Een verzoek van een lid van de eilandsraad na afloop van de tweede termijn om nog een korte reactie te geven, dient de voorzitter niet te honoreren.

Tweede lid – afsluiten spreektermijn

Het tweede lid bepaalt dat elke spreektermijn door de voorzitter wordt afgesloten. Dit behoeft overigens niets te veranderen aan de praktijk dat een gedeputeerde antwoordt na de inbreng van de leden van de eilandsraad in de eerste en tweede termijn.

Vierde lid – uitzondering op het derde lid

In dit artikellid is geregeld dat het derde lid niet van toepassing op (1) de rapporteur van een commissie of (2) op het lid dat een (sub)amendement, een motie of een initiatiefvoorstel heeft ingediend, voor wat betreft dat amendement, die motie of dat voorstel. De beraadslaging over een motie vindt dan ook niet plaats in afzonderlijke termijnen, maar gelijktijdig met de beraadslaging over het betreffende, aan de orde zijnde onderwerp.

Zesde en zevende lid – tweede sprekersronde

Slechts de leden die in de eerste sprekersronde het woord hebben gevoerd mogen in de tweede ronde spreken. In bijzondere gevallen kan de eilandsraad hierop een uitzondering maken.

Artikel 26   Voeren van het woord, volgorde spreekbeurten

Eerste en tweede lid - geven van het woord

Per te behandelen onderwerp is bij de eilandgriffier een intekenlijst beschikbaar voor de leden die het woord willen voeren. De voorzitter geeft de leden het woord volgens de volgorde van intekening op de sprekerslijst.

Derde lid - verbreking volgorde woordvoering

Verbreking van de orde van de sprekerslijst is mogelijk wanneer een lid het woord vraagt over a. een persoonlijk feit; b. om een voorstel van orde te doen; c. voor het stellen van een vraag.

Vierde lid - persoonlijk feit

Van een persoonlijk feit is sprake indien een lid bijvoorbeeld over een hem gedane behandeling wil klagen, of indien een spreker hem heeft beledigd of onjuiste of ongepaste mededelingen zijn gedaan. Wil er van een persoonlijk feit sprake zijn, dan moet het hem die erover wil spreken persoonlijk betreffen en slechts over hemzelf gaan. Het raadslid moet eerst een aanduiding geven van het feit waar het over gaat. De voorzitter bepaalt daarna of iets een persoonlijk feit vormt of niet.

Artikel 28   Handhaving orde; schorsing

Eerste lid – spreker mag niet in zijn betoog worden gestoord

Om te bevorderen dat leden van de eilandsraad zich niet belemmerd voelen om hun mening te uiten, is in artikel 23, WoIBES bepaald dat zij niet in rechte vervolgd kunnen worden, aan te spreken zijn of verplicht zijn getuigenis af te leggen over hetgeen zij in de vergadering zeggen of schriftelijk overleggen. Uitgangspunt is een vrij debat. De leden van het eilandsbestuur kunnen niet in rechte worden vervolgd (strafrechtelijke immuniteit) dan wel worden verplicht te getuigen (verschoningsrecht) over hetgeen zij hebben gezegd in de vergaderingen van de eilandsraad of schriftelijk aan de eilandsraad hebben overgelegd. Zij moeten immers voor het publieke debat hun opvattingen vrij kunnen verkondigen.

De voorzitter kan bepalen dat de spreker zonder verdere interrupties zijn betoog zal afronden. Deze bepaling verzekert de leden van de eilandsraad dat zij vrijelijk kunnen spreken. Onder interruptie wordt overigens niet verstaan het geven van tekenen van goed- of afkeuring. Deze uitingen worden beschouwd als verstoringen van de orde. Voor wat betreft de handhaving van de orde op de publieke tribune wordt verwezen naar hoofdstuk 7 van dit Reglement.

Tweede lid – ordeverstoring door spreker

Het tweede lid bepaalt dat, indien een spreker de orde verstoort, hij door de voorzitter tot de orde dient te worden geroepen. Het tweede lid heeft naast de leden van de eilandsraad die het woord voeren, ook betrekking op de gedeputeerden, de secretaris, de griffier of andere personen, die het woord voeren. De voorzitter kan hen tot de orde roepen. Indien zij hieraan geen gehoor geven, kan hen het woord worden ontzegd, aldus het artikel.

De bevoegdheid die in het tweede lid aan de voorzitter wordt gegeven om een spreker over een aanhangig onderwerp het woord te ontzeggen, gaat minder ver dan de mogelijkheid die artikel 27, derde lid, WoIBES biedt om aan dat lid, dat door zijn gedragingen de geregelde gang van zaken belemmert, de toegang tot de vergadering te ontzeggen. De laatstgenoemde bevoegdheid van de voorzitter blijft uiteraard onverlet.

Vierde lid - ontzegging vergadering

Het vierde lid geeft de eilandsraad de bevoegdheid om op voorstel van de voorzitter een lid het verdere verblijf in de vergadering te ontzeggen wanneer dit lid door zijn gedragingen de geregelde gang van zaken belemmert. Anders dan in de situatie voor 10-10-'10 berust deze bevoegdheid, naar analogie met Nederlandse gemeenten, bij de eilandsraad en niet bij de voorzitter die hiertoe wel (alleen) het voorstel kan doen. Ingeval van herhaling kan de eilandsraad besluiten een lid de toegang tot de vergadering voor maximaal drie maanden te ontzeggen. De eilandsraad moet terstond over een dergelijk voorstel beslissen.

Artikel 29 Beraadslaging

Eerste lid – afzonderlijk beraad over onderdelen

Teneinde de vergaderduur niet te zeer te verlengen wordt over een voorstel dat in onderdelen of artikelen is verdeeld, in beginsel in zijn geheel beraadslaagd. In het eerste lid is een uitzonderingsmogelijkheid opgenomen. Door de toevoeging 'of een lid van de raad' wordt ook aan leden van de eilandsraad het recht toegekend om voor te stellen een voorstel gesplitst te behandelen. Dit brengt tot uitdrukking dat de eilandsraad zijn eigen werkwijze bepaalt. Het recht is aan ieder individueel lid toegekend.

Tweede lid - mening voorzitter

Indien hij dit wenst kan de voorzitter aan het begin van de beraadslaging als eerste zijn mening geven. Het betreft dan in principe een nadere toelichting en uiteenzetting over het onderwerp. Ook de indieners van de motie kunnen als zij dit wensen als eerste (of tweede na de voorzitter) het woord voeren om de motie toe te lichten. De voorzitter kan overigens zijn mening ook op een ander moment van de beraadslaging geven.

Derde lid – schorsing van de vergadering t.b.v. beraad

Op verzoek van een lid van de eilandsraad of op voorstel van de voorzitter kan de eilandsraad besluiten de beraadslaging voor een door hem te bepalen tijd te schorsen teneinde het bestuurscollege of de leden de gelegenheid te geven tot onderling nader beraad. De beraadslagingen worden hervat nadat de schorsingsperiode verstreken is. Indien de schorsing aan het einde van de tweede termijn plaatsvindt, zijn er vervolgens twee mogelijkheden: er wordt direct tot stemming overgegaan of aan de beraadslagingen wordt een derde termijn toegevoegd.

Artikel 30 Deelname aan de beraadslaging door anderen

Eerste lid – derden kunnen aan het beraad deelnemen

Op grond van artikel 4, achtste lid respectievelijk artikel 6 van het Reglement kunnen de griffier en de secretaris worden uitgenodigd aanwezig te zijn en deel te nemen aan de beraadslagingen. De gezaghebber heeft het recht het woord te voeren en deel te nemen aan de beraadslagingen op grond van artikel 22, eerste lid, WoIBES. De gedeputeerden kunnen deelnemen aan de beraadslagingen op grond van artikel 22, tweede lid, WoIBES. De eilandsraad kan echter bepalen dat ook anderen behalve genoemde personen kunnen deelnemen aan de beraadslagingen. Het is uiteraard ook mogelijk dat de eilandsraad bepaalt dat een bepaalde functionaris in te bepalen gevallen altijd hieraan deel mag nemen.

Tweede lid – deelname op voorstel van voorzitter of eilandraadslid

Het tweede lid bepaalt dat de beslissing over deelname van de in het eerste lid genoemde personen op voorstel van de voorzitter of één der leden van de eilandsraad genomen dient te worden. Deze beslissing wordt genomen voordat met de beraadslaging ten aanzien van het aan de orde zijnde agendapunt een aanvang wordt gemaakt.

Artikel 31 Stemverklaring

Na het sluiten van de beraadslaging en voordat de eilandsraad tot stemming overgaat, heeft ieder lid het recht zijn stemgedrag te motiveren. Stemverklaringen zullen kort moeten zijn en mogen niet het karakter krijgen van een derde termijn, als laatste reactie op de vorige spreker. De stemverklaringen moeten worden gegeven vóór de hoofdelijke oproep aan de leden van de eilandsraad dat de stemming begint.

Artikel 32 Beslissing

derde en vierde lid – stemming pas na sluiten beraad

Het derde lid bepaalt dat pas nadat de beraadslaging is gesloten, een stemming over eventuele amendementen plaatsvindt, dan wel de stemming over het voorstel, zoals het dan luidt, in zijn geheel. Voorts bepaalt het vierde lid dat er geen stemming plaatsvindt indien er geen stemming wordt gevraagd. Indien over een voorstel geen stemming wordt gevraagd, is het aangenomen (zie

artikel 33 derde lid, WoIBES).

vijfde lid – formuleren eindvoorstel alvorens over te gaan tot stemmen

Als gezegd kan de voorzitter de beraadslaging sluiten als hij vaststelt dat een onderwerp voldoende is toegelicht, tenzij de eilandsraad anders beslist. Voordat de stemming over het voorstel in zijn geheel plaatsvindt, formuleert de voorzitter het voorstel dat in stemming wordt gebracht.

Paragraaf 3   Procedures bij stemmingen

Artikel 33   Algemene bepalingen over stemming

Eerste lid – stemmen vind plaats op verzoek

Het eerste lid bepaalt dat de voorzitter vraagt of stemming wordt verlangd. Indien een lid te kennen geeft een hoofdelijke stemming te wensen, moet deze stemming plaatsvinden. De raad heeft niet de bevoegdheid om van deze bepaling van artikel 33, eerste lid, WoIBES af te wijken. Indien geen stemming wordt gevraagd en ook de voorzitter dit niet verlangt, stelt de voorzitter vast dat het voorstel zonder hoofdelijke stemming is aangenomen (artikel 33, derde lid, WoIBES).

De gezaghebber en de gedeputeerden stemmen niet mee. De gezaghebber heeft wel het recht aan de beraadslagingen van de eilandsraad deel te nemen (artikel 22, eerste lid, WoIBES). Echter, hij is voorzitter, geen lid, en heeft dus ook geen stem in de besluitvorming. Ook de gedeputeerden hebben toegang tot de vergaderingen en kunnen aan de beraadslagingen deelnemen (artikel 22, tweede lid WoIBES). Voorts kunnen zij door de eilandsraad uitdrukkelijk worden uitgenodigd om aanwezig te zijn (artikel 22, derde lid, WoIBES). Het spreekt voor zich dat de gedeputeerden niet aan de besluitvorming kunnen deelnemen, geen stemrecht hebben, nu zij als gevolg van de dualisering geen lid meer zijn van de eilandsraad. Het dualistisch systeem gaat immers uit van nevenschikking tussen de eilandsraad en het bestuurscollege.

Tweede lid – onthouden van stemverklaring / tegenstemmen

Het tweede lid van artikel 26 van het reglement bepaalt dat in de vergadering aanwezige leden van de eilandsraad aantekening in het verslag kunnen vragen over het feit dat zij hebben tegengestemd of zich op grond van artikel 29a, eerste lid, van dit reglement, overeenkomstig artikel 29, eerste lid, WoIBES van stemming hebben onthouden.

Artikel 29, eerste lid, WoIBES bepaalt dat een lid van de eilandsraad slechts in twee gevallen niet mag deelnemen aan de stemming.

Het stemverbod geldt in *de eerste plaats* wanneer het een aangelegenheid betreft die hem rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger is betrokken. Een benoeming gaat iemand persoonlijk aan, wanneer hij behoort tot de personen tot wie de keuze door een voordracht of bij een herstemming is beperkt (artikel 29, derde lid, WoIBES). Het doel van deze bepaling is de zuiverheid in de besluitvorming te bevorderen en (de schijn van) belangenverstrengeling te vermijden.

In *de tweede plaats* is deelname aan de stemming verboden bij de vaststelling of goedkeuring der rekening van een lichaam waarvan het lid van de eilandsraad deel uitmaakt van het bestuur dan wel daaraan rekenplichtig is.

Indien een lid van de eilandsraad zich onthoudt van stemming, is dat niet van invloed op de geldigheid van de uitkomst van de stemming, tenzij daardoor minder dan de helft van het aantal zitting hebbende leden aan de stemming deelneemt. In dat laatste geval is de stemming ongeldig omdat niet aan het quorum is voldaan. De beslissing over stemonthouding is voorbehouden aan het individuele raadslid. De raad en de raadsvoorzitter kunnen hierover niet een besluit nemen. Zij kunnen alleen een waarschuwing afgeven dat het te nemen besluit wel eens aanvechtbaar zou kunnen zijn in o.a. een bezwaarschriftenprocedure of bij de bestuursrechter. Het blijft wel de verantwoordelijkheid van het individuele raadslid.

Derde lid – verzoek om stemming wordt medegedeeld.

Zoals in het eerste lid is bepaald, vindt stemming plaats indien hierom door één of meerdere eilandraadsleden wordt verzocht. Het derde lid bepaalt voorts dat indien door een of meer leden stemming wordt gevraagd, de voorzitter daarvan mededeling doet. Indien over een voorstel geen stemming wordt gevraagd, is het aangenomen.

Vierde lid – oproep leden uitbrengen stem

De voorzitter of de eilandgriffier roept de leden van de eilandsraad bij naam op hun stem uit te brengen. De stemming verloopt volgens de procedure als vermeld in artikel 22 van het Reglement.

Vijfde lid - stem uitbrengen verplicht

Bij hoofdelijke stemming is ieder ter vergadering aanwezig lid dat zich niet van deelneming aan de stemming op grond van artikel 29, WolBES moet onthouden, verplicht zijn stem uit te brengen. Het vijfde lid bepaalt overeenkomstig artikel 29, WolBES in welke gevallen een lid van de eilandraad niet deel mag nemen aan de stemming.

Zevende lid – wijze van uitbrengen stem

De eilandsraad kan zelf bepalen op welke wijze wordt gestemd, bijvoorbeeld elektronisch, door hand opsteken of door zitten en opstaan. Het reglement kan hierin voorzien. Het zevende lid bepaalt daartoe dat 'de leden hun stem dienen uit te brengen door het woord 'voor' of 'tegen' of het woord "pro" of "kontra" uit te spreken, zonder enige toevoeging.' Er is gekozen voor een dergelijke wijze van uitbrengen van stemmen, omdat dit een in de praktijk veel gebruikte vorm is. De eilandsraad kan er echter voor kiezen in zijn reglement een andere regeling voor opnemen. In geval van een schriftelijke stemming wordt onder deelnemen verstaan het inleveren van een stembriefje. Voor het uitbrengen van een geldige stem, moet een stembriefje «behoorlijk» zijn ingevuld.

Achtste lid – vergissing in uitbrengen stem

Heeft een lid van de eilandsraad zich bij het uitbrengen van zijn stem vergist, dan kan hij deze vergissing nog herstellen voordat het volgende lid gestemd heeft. Bemerkt het lid zijn vergissing pas later, dan kan hij nadat de voorzitter de uitslag van de stemming bekend heeft gemaakt wel aantekening vragen dat hij zich heeft vergist. In de uitslag van de stemming brengt dit echter geen verandering.

Negende lid – uitslag

De voorzitter deelt de uitslag na afloop van de stemming mee, met vermelding van het aantal voor en tegen uitgebrachte stemmen. Hij doet daarbij tevens mededeling van het genomen besluit. Op de procedure van het stemmen door leden van de eilandraad zijn de artikelen 28 tot en met 33, WolBES

van toepassing. Voor het tot stand komen van een beslissing wordt de volstrekte meerderheid vereist van hen die een stem hebben uitgebracht. De stukken die van de eilandsraad uitgaan en waarin de uitkomst van de stemming is vermeld, worden door voorzitter ondertekend en door de eilandgriffier mede ondertekend. Zij kunnen de (mede)ondertekening niet weigeren: het betreft een gebonden bevoegdheid.

Artikel 35 Stemming over amendementen en moties

Eerste lid – stemmen over een amendement

Indien een amendement op een aanhangig voorstel is ingediend, wordt eerst over dat amendement gestemd, aldus het eerste lid. Een amendement is een voorstel tot wijziging van een ontwerpverordening of ontwerpbeslissing, naar de vorm geschikt om daarin direct te worden opgenomen (zie artikel 1, onderdeel n, van dit reglement)

Tweede lid - stemmen over een subamendement

Indien op een amendement een subamendement is ingediend, wordt eerst over het subamendement gestemd en vervolgens over het amendement. Onder subamendement wordt verstaan een voorstel tot wijziging van een aanhangig amendement, naar de vorm geschikt om direct te worden opgenomen in het amendement, waarop het betrekking heeft.

Derde lid – stemmen over meerdere (sub)amendementen: volgorde

Indien twee of meer amendementen of subamendementen op een aanhangig voorstel zijn ingediend, bepaalt de voorzitter de volgorde waarin hierover zal worden gestemd. Daarbij geldt de regel, dat het meest verstrekkende amendement of subamendement het eerst in stemming wordt gebracht.

Vierde lid – stemmen over een motie

Een motie is een korte en gemotiveerde verklaring over een onderwerp waardoor een oordeel, wens of verzoek wordt uitgesproken. Indien aangaande een aanhangig voorstel een motie is ingediend, wordt eerst over het voorstel gestemd en vervolgens over de motie.

Ten aanzien van het verschil in procedure tussen een motie en een amendement: een amendement komt in stemming voorafgaande aan de stemming over het onderliggende voorstel. Een motie strekt niet tot wijziging van een voorgesteld besluit: over een motie wordt een apart besluit genomen, nadat de besluitvorming over het aanhangige voorstel is afgerond. Bij een motie over een afzonderlijk onderwerp geldt dit uiteraard niet en is het vierde lid niet van toepassing.

Artikelen 36 Procedure stemming over personen

Eerste lid – stembureau

Bij een benoeming stelt de eilandsraad een specifiek persoon aan in een bepaald ambt (lid van de eilandsraad, gedeputeerde). Op het stembiljet wordt de naam van de te benoemen persoon (of personen in geval van meerdere vacatures) met daarachter de opties 'voor' en 'tegen' alsmede 'pro' of 'kontra' vermeld. Het gaat hier overigens niet over de benoeming tot lid van de eilandsraad, hetgeen een geheel ander soort benoeming is die (onder meer) in artikel 8 van dit Reglement is geregeld.

Onder voordracht wordt verstaan het voorstellen van een persoon als kandidaat voor een bepaald ambt. Een voordracht is voor de eilandsraad bindend. Op de stembiljetten dienen de namen van de

voorgedragen perso(o)n(en) te worden vermeld met daarachter de opties 'voor' en 'tegen' alsmede 'pro' en 'kontra'.

Bij een aanbeveling wordt voorgesteld om bepaalde personen voor een bepaald ambt voor te dragen, de eilandsraad mag van de aanbevelingen afwijken. Het betreft hier een zogenaamde vrije stemming. Op de stembiljetten kunnen de namen van de aanbevolen personen worden vermeld met daarachter de opties 'voor' en 'tegen' alsmede 'pro' en 'kontra' en een vrije ruimte waar een kandidaat van eigen keuze kan worden ingevuld.

Tweede lid – deelname aan stemming is verplicht

Ieder ter vergadering aanwezig lid dat zich niet op grond van de WolBES van stemming moet onthouden is verplicht een stembriefje in te leveren. De stembriefjes dienen identiek te zijn.

Het is ook mogelijk om door middel van een elektronisch systeem te stemmen over personen, mits de geheimhouding gewaarborgd is. Het reglement gaat echter vooralsnog uit van een stemming door middel van behoorlijk ingevulde stembriefjes. Uiteraard kan door een aanpassing van het reglement een elektronische procedure worden geïntroduceerd.

Een blanco stembriefje wordt niet aangemerkt als een behoorlijk ingevuld stembriefje. In geval van een schriftelijke stemming wordt dan ook geen rekening gehouden met blanco stembriefjes. Een blanco of verkeerd ingevuld stembriefje telt wel mee bij de bepaling van het quorum.

Derde lid – over ieder individueel persoon wordt gestemd

Er vinden zoveel stemmingen plaats als er personen zijn te benoemen, voor te dragen of aan te bevelen. De eilandsraad kan op voorstel van de voorzitter beslissen dat bepaalde stemmingen worden samengevat op één briefje.

Vierde lid– aantal stembriefjes moeten gelijk zijn aan het aantal deelnemers

Heeft niet iedereen deelgenomen aan de verplichte stemming, dan dient er opnieuw gestemd te worden

Het vierde lid bepaalt daartoe dat het stembureau onderzoekt of het aantal ingeleverde stembriefjes gelijk is aan het aantal leden dat ingevolge het tweede lid verplicht is een stembriefje in te leveren. Wanneer de aantallen niet gelijk zijn, worden de stembriefjes vernietigd zonder deze te openen en wordt een nieuwe stemming gehouden.

Vijfde lid – geen behoorlijk stembriefje

Voor het bepalen van de volstreekte meerderheid als bedoeld in artikel 31, eerste lid van de WolBES, worden geacht geen stem te hebben uitgebracht die leden die geen behoorlijk stembriefje hebben ingeleverd. De eilandsraad oordeelt of een stembriefje behoorlijk is ingevuld. Wat onder een (niet) behoorlijk ingevuld stembriefje moet worden verstaan, is in de WolBES overigens niet aangegeven. Ter verduidelijking: ook al is vóór de vergadering voldaan aan het voor de opening van de vergadering vereiste aantal leden (quorum: zie artikel 21), kan toch bij de stemming blijken dat omdat een of meer stembriefjes niet behoorlijk zijn ingevuld, er sprake is van een ongeldige stemming omdat het aantal uitgebrachte geldige stemmen géén volstreekte meerderheid bedroeg van het aantal zitting hebbende leden. Achteraf is de stemming dan toch ongeldig. Bij stemming over personen is herstemming overeenkomstig artikel 38 mogelijk.

Zesde lid – de eilandsraad beslist

In het zesde lid is vermeld dat de eilandsraad beslist in geval van twijfel omtrent de aanduiding 'behoorlijk stembriefje'. Een nadere bepaling van hetgeen onder het begrip 'behoorlijk stembriefje' kan worden verstaan, is in artikel 37 opgenomen.

Meestemmen over eigen benoeming

Bijzondere aandacht behoeft de deelname aan de stemming in geval van benoemingen. Een benoeming gaat een lid van de eilandsraad persoonlijk aan indien hij behoort tot de personen tot wie de keuze door een voordracht of bij een herstemming is beperkt.

Dit is niet het geval bij het besluit betreffende de toelating van de na de periodieke verkiezing van de eilandsraad benoemde leden. Evenmin is dit het geval indien een lid van de eilandsraad tot gedeputeerde zou worden benoemd.

Hieronder volgt een korte toelichting op de procedure die geldt indien een eilandsraadslid, tevens kandidaat-gedeputeerde, moet stemmen over zijn eigen benoeming tot gedeputeerde.

In de eerste plaats is er, indien eilandsraadsleden 'genomineerd' worden voor de functie van eilandgedeputeerde, sprake van een vrije stemming. Er is geen sprake van een voordracht. De beoogde gedeputeerde mag dus meestemmen over zijn eigen benoeming. Een voorstel tot benoeming gaat hem persoonlijk aan 'wanneer hij behoort tot de personen tot wie de keuze door een voordracht of bij een herstemming is beperkt' (artikel 29, eerste lid, onder a en derde lid van de WolBES). Dat is echter in casu niet aan de orde, omdat er ook op een ander persoon kan worden gestemd.

Dit heeft tot gevolg dat leden van de eilandsraad de mogelijkheid hebben op het stembriefje de naam van de kandidaat die hun voorkeur heeft in te vullen. Er is in dit geval geen sprake van een voordracht of een anderszins beperkte keuze en aan de stemming mag derhalve ook worden deelgenomen door leden van de eilandsraad die ter benoeming zijn voorgesteld: zij kunnen immers op het stembriefje een andere naam dan hun eigen naam invullen.

De stemming in de eilandsraad over de benoeming van een gedeputeerde is derhalve een vrije stemming waar de beoogde gedeputeerde eenvoudigweg over zijn eigen benoeming kan meestemmen.

Ten slotte is het denkbaar dat een kandidaat-gedeputeerde die voor benoeming wordt aanbevolen, om bepaalde redenen op eigen initiatief afziet van het meestemmen over de benoeming.

Artikel 38 Herstemming over personen

Tweede lid – geen volstreekte meerderheid bij eerste stemming

Wanneer bij stemming over benoeming, voordracht, het opstellen van een voordacht of een aanbeveling van personen bij de eerste stemming niemand de volstreekte meerderheid heeft verkregen, wordt tot een tweede stemming overgegaan.

Derde lid – geen volstreekte meerderheid bij tweede stemming

Wanneer ook bij een tweede stemming over benoeming, voordracht, het opstellen van een voordacht of een aanbeveling van personen door niemand de volstreekte meerderheid is verkregen, dan gelden de volgende regels:

er vindt een derde stemming plaats indien er twee personen zijn die bij de tweede stemming de meeste stemmen hebben gekregen;
er vindt een tussenstemming plaats, indien bij de tweede stemming de stemmen over meer dan twee personen zijn verdeeld. In dat geval wordt bij een tussenstemming uitgemaakt tussen welke twee personen de derde stemming zal plaatshebben.

Vierde lid – staken van de stemmen bij derde stemming of tussenstemming

Indien bij tussenstemming of bij de derde stemming de stemmen staken, beslist terstond het lot overeenkomstig het vijfde lid.

Vijfde lid– beslissing door het lot

Het vijfde lid bepaalt op welke wijze de beslissing door het lot geschiedt. In dit artikel wordt een nadere uitwerking gegeven van hetgeen in artikel 32, derde lid, WolBES is voorgeschreven.

Artikel 39 Onthouden van stemming

De bedoeling van dit artikel is de zuiverheid van de besluitvorming in de eilandsraad te bevorderen door het deelnemen aan stemming te beperken in gevallen waarin van belangenverstremgeling sprake zou kunnen zijn. Dit is het geval bij zaken die een eilandsraadslid persoonlijk aangaan. Het enkele feit dat de naam van een lid in een motie voorkomt waarover een stemming plaatsvindt is hiervoor niet voldoende. Er moet hiervoor immers wel echt sprake zijn van een stemming over een aangelegenheid die de betrokkene persoonlijk aangaat. Een onderwerp kan een raadslid zowel rechtstreeks als indirect persoonlijk aangaan. Gezien de vele nuances en de verscheidenheid van de verschijningsvormen waarin een te ver gaande belangenverstremgeling zich kan manifesteren, kan een waterdichte wettelijke omschrijving niet worden gegeven. In twijfelgevallen zal de jurisprudentie uitkomst moeten bieden.

Hoofdstuk 4. Rechten van leden

Artikel 40 Amendementen

Eerste lid – het recht van amendement

Ieder lid van de eilandsraad kan tot het sluiten van de beraadslagingen amendementen indienen. Het amendement wordt schriftelijk bij de voorzitter ingediend en dient te zijn ondertekend door de indiener of indieners van dit amendement. Het recht van amendement is neergelegd in artikel 151, WolBES. Hierin wordt bepaald dat een lid van de eilandsraad een voorstel tot wijziging van een voor de vergadering van de eilandsraad geagendeerde ontwerpeilandsverordening of ontwerpbeslissing kan indienen. Het eerste lid, tweede volzin van het reglement sluit daarop aan door te bepalen dat een amendement het voorstel kan inhouden om een geagendeerd voorstel in één of meer onderdelen te splitsen, waarover afzonderlijke besluitvorming zal plaatsvinden. Een voorstel tot splitsing van een voorgestelde beslissing kan, indien aangenomen, meebrengen, dat één onderdeel van een besluit wel en een ander niet wordt aanvaard. Er kan alleen beraadslaagd worden over amendementen die ingediend zijn door leden van de eilandsraad die de presentielijst getekend hebben en in de vergadering aanwezig zijn.

Tweede lid – subamendement

Leden van de eilandsraad kunnen wijzigingen op het voorstel van het bestuurscollege of op initiatiefvoorstellen indienen, de zogenaamde amendementen. Wanneer een amendement is ingediend, kan dit voor een ander lid van de eilandsraad aanleiding zijn op dit amendement nog weer een wijziging voor te stellen: het subamendement. Met betrekking tot deze subamendementen bepaalt het tweede lid van artikel 30 van het Reglement dat ieder lid dat in de vergadering van de eilandsraad aanwezig is, bevoegd is een dergelijk subamendement in te dienen. Een (sub)amendement kan ingediend worden op een voorgesteld besluit dat aanhangig is.

Derde lid – (sub)amendement moet schriftelijk worden ingediend

Elk amendement of subamendement en elk voorstel wordt, om in behandeling genomen te kunnen worden, schriftelijk en ondertekend door de indiener of indieners bij de voorzitter ingediend, tenzij de voorzitter - met het oog op het eenvoudige karakter van het voorgestelde - oordeelt, dat met een mondelinge indiening kan worden volstaan.

De beraadslaging over het (sub)amendement vindt plaats in ten hoogste twee termijnen. Indien (in uitzonderlijke situaties) een ingediend amendement verdere beraadslaging noodzakelijk maakt, kan de eilandsraad besluiten tot een derde termijn.

Vierde lid– intrekking (sub)amendement

Intrekking, door de indiener(s), van het amendement of subamendement is mogelijk, totdat de besluitvorming door de eilandsraad heeft plaatsgevonden.

Voor wat betreft de stemming over amendementen wordt verwezen naar artikel 35 van het Reglement.

Artikel 41 Moties

Eerste lid – indienen motie

Ieder lid van de eilandsraad kan ter vergadering een motie indienen. Het begrip 'motie' wordt in artikel 1, onderdeel m, omschreven. Een motie is een voorstel tot het doen van een uitspraak. Het kan gaan om het uitspreken van een wens (van inhoudelijke, politieke, procedurele aard), het uitspreken van instemming dan wel afkeuring over bepaalde ontwikkelingen of om het doen van een verzoek.

In de WolBES wordt één specifieke motie uitgewerkt. Dit betreft de motie van wantrouwen waarbij de eilandsraad aangeeft het vertrouwen in een gedeputeerde te hebben verloren. Het is een gedeputeerde niet toegestaan om na een aangenomen motie van wantrouwen aan te blijven. Indien hij zelf niet aftreedt, dient de eilandsraad actie te ondernemen. De eilandsraad kan besluiten tot ontslag (artikel 60, eerste lid, WolBES).

Voor wat betreft de besluitvormingsprocedure omtrent een motie wordt opgemerkt, dat over een motie een apart besluit wordt genomen. Voor de beraadslaging over een motie inzake een aanhangig onderwerp geldt, dat deze niet plaatsvindt in afzonderlijke termijnen, maar gelijktijdig met de beraadslaging over het onderwerp waarop de motie betrekking heeft.

Tweede lid– een motie dient schriftelijk te worden ingediend

Het tweede lid geeft aan dat een motie - om in behandeling genomen te kunnen worden - schriftelijk moet worden ingediend bij de voorzitter. De motie dient te zijn voorzien van de handtekening van de indiener of indieners.

Vierde lid- behandeling van een motie over een niet op de agenda opgenomen onderwerp

De behandeling van een motie over een niet op de agenda opgenomen onderwerp vindt plaats nadat alle op de agenda voorkomende onderwerpen zijn behandeld, zo bepaalt het vierde lid. Een besluit over een motie over een niet in de agenda opgenomen onderwerp vindt dus aan het einde van de vergadering plaats.

Artikel 42 Voorstellen van orde

De voorzitter legt aan de raad ter beslissing voor of er inderdaad sprake is van een voorstel van orde. Voorbeelden van voorstellen van orde zijn:

- het wijzigen van de volgorde van de werkzaamheden;
- het tegelijk behandelen van bepaalde onderwerpen en voorstellen;
- het uitstellen van de behandeling van een agendapunt tot een volgende vergadering;
- het uitstellen van de beslissing over een onderwerp of voorstel;
- het schorsen van de vergadering.

Over een voorstel van orde wordt direct, zonder beraadslaging, besloten door de raad. Een voorstel van orde heeft betrekking op het verloop van de vergadering. Indien het gaat om een niet geagendeerd voorstel dient de procedure van een initiatiefvoorstel te worden gevolgd.

Eerste lid- voorstel van orde

De voorzitter en ieder lid van de eilandsraad kunnen tijdens de vergadering mondeling een voorstel van orde doen dat kort kan worden toegelicht. Dit is geregeld in het eerste lid. Een voorstel van orde betreft bijvoorbeeld het schorsen van de vergadering voor een pauze. De voorzitter legt aan de eilandsraad ter beslissing voor of er inderdaad sprake is van een voorstel van orde.

Tweede lid- voorstel van orde betreft uitsluitend de orde van de vergadering

Een voorstel van orde kan uitsluitend de orde van de vergadering betreffen, aldus het tweede lid. Indien het gaat om een ander soort (niet geagendeerd) voorstel, dient de procedure van een initiatiefvoorstel gevolgd te worden.

Derde lid- directe besluitvorming over voorstel van orde

Het derde lid regelt dat over een voorstel van orde direct, dus zonder beraadslaging, besloten wordt door de eilandsraad. Bij staken van stemmen is het voorstel niet aangenomen. Uitzondering hierop vormt artikel 26a, derde lid, betreffende de zogenaamde "rorecall" bij een stemming. Een lid kan verzoeken om hoofdelijke afroeping teneinde te onderzoeken of het quorum vereist voor geldige stemming aanwezig is. Dit voorstel wordt niet in stemming gebracht, de voorzitter gaat onverwijld over tot het houden van de gevraagde hoofdelijke afroeping.

Artikel 43 Initiatiefvoorstel

Eerste lid- schriftelijk indienen initiatiefvoorstel

Het is de taak van het bestuurscollege aan de eilandsraad de nodige voorstellen te doen. De leden van de eilandsraad kunnen echter ook zelf een voorstel voor een ontwerpverordening of ontwerpbeslissing ter behandeling bij de eilandsraad indienen. Hiervoor is hen het recht van initiatief

toegekend. Het initiatiefvoorstel wordt schriftelijk en ondertekend door de indiener of indieners bij de voorzitter ingediend.

Onder initiatiefvoorstel dient te worden verstaan een voorstel voor een verordening of een ander voorstel. Het initiatiefvoorstel past binnen het dualistisch stelsel. In dit stelsel is versterking van de vertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende functie van de leden van de eilandsraad het uitgangspunt. Ook individuele leden en kleine fracties dienen te beschikken over adequate instrumenten, waaronder het recht van initiatief.

Het recht op initiatief houdt in dat de leden van de eilandsraad in beginsel invloed moeten kunnen hebben op de agenda. Het is immers aan de eilandsraad om, aan het begin van de vergadering, met meerderheid van stemmen, de agenda vast te stellen. Het is dan ook de eilandsraad die beslist welke onderwerpen worden behandeld.

Tweede lid– initiatiefvoorstel wordt op de agenda geplaatst

In het reglement is de procedure voorafgaand aan het in behandeling nemen van het initiatiefvoorstel omschreven. Het tweede lid bepaalt daartoe onder meer dat de voorzitter het voorstel op de agenda van de eerstvolgende vergadering dient te plaatsen.

Het tweede lid houdt in dat de voorzitter het initiatiefvoorstel zo spoedig mogelijk op de agenda plaatst. De voorzitter plaatst het voorstel echter niet meer op de agenda, nadat de oproep verzonden is, aldus dit artikellid. Dit laat de mogelijkheid onverlet voor het individuele lid van de eilandsraad om op grond van artikel 15, tweede lid van het reglement, het initiatiefvoorstel toch aan de agenda toe te voegen.

Derde lid– behandeling van het voorstel

Uitgangspunt is dat de behandeling van het voorstel plaatsvindt nadat alle op de agenda voorkomende voorstellen en onderwerpen zijn behandeld. Dit is anders indien:

- a. het voorstel met het oog op de orde van de vergadering tezamen met een ander geagendeerd voorstel of onderwerp dient te worden behandeld;
- b. het voorstel eerst dient te worden behandeld in een eilandraadscommissie;
- c. het voorstel voor advies naar het bestuurscollege wordt gezonden. In dit geval bepaalt de eilandsraad in welke vergadering het voorstel opnieuw wordt geagendeerd.

Onderdeel a: Aangezien het voor de hand ligt om de eilandsraad tevens de mogelijkheid te geven om een initiatiefvoorstel tezamen met een ander geagendeerd voorstel of onderwerp te behandelen, is deze mogelijkheid opgenomen in artikel 43, derde lid, onderdeel a van het Reglement.

Onderdeel b en c: Een initiatiefvoorstel behoeft formeel niet langs het bestuurscollege, maar in geval het voorstel personele (en financiële) consequenties heeft kan het raadzaam zijn het initiatiefvoorstel ook aan het bestuurscollege voor te leggen voor advies. Hiertoe kan de nadere behandeling van het initiatiefvoorstel worden opgedragen aan een eilandraadcommissie.

Vierde lid – voorwaarden aan indiening en behandeling

Als de eilandsraad andere voorwaarden voor het indienen van een initiatiefvoorstel, niet zijnde een verordening, wenselijk acht, kunnen deze op basis van het vierde lid worden vastgesteld. Hierbij kan gedacht worden aan voorwaarden die zien op strijd met het algemeen belang, het belang van het

openbaar lichaam of haar beleid.

Artikel 44 Interpellatie

Algemeen

Het interpellatierecht ligt in het verlengde van het mondelinge vragenrecht (artikel 159, lid 1, WolBES). Het gaat om een recht van een volksvertegenwoordiger om tijdens een vergadering over een niet geagendeerd onderwerp inlichtingen aan het bestuurscollege of de gezaghebber te vragen. Daarvoor is verlof van de eilandsraad nodig. Artikel 159, tweede lid, WolBES bepaalt dat een lid van de eilandsraad aan de eilandsraad verlof kan vragen tot het houden van een interpellatie over een onderwerp dat niet staat vermeld op de agenda, om het bestuurscollege of de gezaghebber hierover inlichtingen te vragen. De eilandsraad stelt in dit artikel nadere regels hierover op.

Eerste en tweede lid – indieningvereisten voor het verzoek tot het houden van een interpellatie

Het eerste lid regelt dat het verzoek tot het houden van een interpellatie ten minste 48 uur voor de aanvang van de vergadering schriftelijk bij de voorzitter wordt ingediend. Uitzondering hierop is mogelijk indien er sprake is van - naar het oordeel van de voorzitter - spoedeisende gevallen. Voorts bepaalt het eerste lid dat het verzoek een duidelijke omschrijving van het onderwerp waarover inlichtingen worden verlangd alsmede de te stellen vragen dient te bevatten.

Derde lid – kennisgeving van het verzoek tot het houden van een interpellatie

In een duaal systeem zijn gedeputeerden geen lid meer van de eilandsraad. Toch is het van belang dat zij bij een instrument als de interpellatie ook op de hoogte worden gesteld van de inhoud van het verzoek. Door de toevoeging in het derde lid wordt hiervoor gezorgd. Dit lid bepaalt dat de voorzitter de inhoud van het verzoek zo spoedig mogelijk ter kennis van de overige leden van de eilandsraad en de gedeputeerden dient te brengen. Voorts bepaalt het derde lid dat het verzoek in stemming zal worden gebracht bij de vaststelling van de agenda van de eerstvolgende vergadering na indiening van het verzoek. De eilandsraad bepaalt op welk tijdstip tijdens de vergadering de interpellatie zal worden gehouden.

Vierde lid – woord voeren tijdens interpellatie

De interpellant voert niet meer dan tweemaal het woord, de overige leden van de eilandsraad, de gezaghebber en de gedeputeerden niet meer dan eenmaal, tenzij de eilandsraad hen hiertoe verlof geeft.

Artikel 45 Schriftelijke vragen

Algemeen

Een lid van de eilandsraad kan schriftelijke vragen stellen aan het bestuurscollege of de gezaghebber, al naar gelang wie verantwoordelijke is ten aanzien van een bepaald onderwerp. Het vragenrecht geeft aan de leden van de eilandsraad het recht informatie te vragen over aangelegenheden die tot de bevoegdheid van het bestuurscollege of de gezaghebber behoren. Het karakter van deze vragen is primair van informatieve aard.

Eerste lid – criteria wijze van opstellen schriftelijke vragen

Schriftelijke vragen worden kort en duidelijk geformuleerd. De vragen kunnen van een toelichting worden voorzien. Bij de vragen wordt aangegeven, of schriftelijke of mondelinge beantwoording wordt verlangd. Vragen die niet voldoen aan het hiervoor gestelde worden per omgaande, voorzien

van een korte motivering door de griffier aan de indiener teruggestuurd.

Tweede lid– indienen schriftelijke vragen

De vragen worden bij de griffier ingediend. Deze draagt er zorg voor dat de vragen zo spoedig mogelijk ter kennis van de overige leden van de eilandsraad, het bestuurscollege en / of de gezaghebber (functie gezaghebber niet in hoedanigheid voorzitter) worden gebracht.

Derde lid – termijn beantwoording van schriftelijke vragen

Schriftelijke vragen kunnen op twee wijzen worden beantwoord: schriftelijk en mondeling. De termijn van beantwoording van de vragen wordt geregeld in het derde lid van artikel 48 van het Reglement: schriftelijke beantwoording vindt zo spoedig mogelijk plaats, in ieder geval binnen dertig dagen nadat de vragen zijn binnengekomen.

Mondelinge beantwoording vindt plaats in de eerstvolgende eilandraadsvergadering.

Voorts bepaalt dit artikellid dat indien beantwoording niet binnen deze termijnen kan plaatsvinden, het verantwoordelijk lid van het bestuurscollege of de gezaghebber de vragensteller hiervan gemotiveerd in kennis stelt. Daarbij dient de termijn te worden aangegeven, waarbinnen beantwoording zal plaatsvinden. Dit bericht wordt behandeld als een antwoord.

Vierde lid – antwoord op schriftelijke vragen worden aan eilandraadsleden verzonden

De antwoorden van het bestuurscollege of de gezaghebber worden door tussenkomst van de eilandgriffier aan de leden van de eilandsraad toegezonden.

Vijfde lid– inlichtingen n.a.v. beantwoording van de vragen

De vragensteller kan, nadere inlichtingen vragen omtrent het door de gezaghebber of door het bestuurscollege gegeven antwoord, tenzij de eilandsraad anders beslist. Onderscheid moet daarbij worden gemaakt tussen de wijze waarop de beantwoording plaats heeft gevonden:

- bij schriftelijke beantwoording kunnen nadere inlichtingen worden gevraagd in de eerstvolgende eilandraadsvergadering;
- bij mondelinge beantwoording kunnen nadere inlichtingen worden gevraagd in dezelfde eilandraadsvergadering, na de behandeling van de op de agenda voorkomende onderwerpen.

In de hier aangegeven procedure wordt de vragensteller in de gelegenheid gesteld nadere inlichtingen over het antwoord te vragen aan degene die het antwoord heeft gegeven, tenzij de eilandsraad anders beslist. Indien de vragensteller van mening is, dat de beantwoording van de vragen tot een besluit van de eilandsraad moet leiden, kan hij het recht van initiatief of het interpellatierecht benutten om het onderwerp of het voorstel op de agenda van de eilandraad te krijgen.

Artikel 46 Vragenuur

Algemeen

Artikel 159, eerste lid, WolBES bepaalt dat de eilandraad aan het bestuurscollege of de gezaghebber mondelinge of schriftelijke vragen kan stellen. Artikel 46 geeft hieraan nadere invulling. Het is aan de eilandsraad om te bepalen of zij de instelling van een vragenuur wenselijk acht.

Veelal fungeert de rondvraag in de vergadering van de eilandsraad als een mogelijkheid tot het stellen van vragen. In een dualistisch stelsel is het echter niet meer vanzelfsprekend dat de ter zake

kundige gedeputeerde aanwezig is. In het vragenuur krijgt de eilandsraad de mogelijkheid over vooraf ingebrachte onderwerpen (leden van) het bestuurscollege aan de tand te voelen.

Het karakter van het vragenuur verschilt van het recht van interpellatie. Het recht van interpellatie heeft als instrument een zwaarder politiek karakter. Leden van de eilandsraad kunnen bij het recht van interpellatie aan het bestuurscollege inlichtingen vragen over het door hem gevoerde bestuur, voor zover dat niet bij geagendeerde onderwerpen aan de orde komt. Leden van de eilandsraad vragen daarmee leden van het bestuurscollege zich te verantwoorden voor het door hen gevoerde bestuur.

Eerste lid – Vragenuur

In het eerste lid is aangegeven dat er een vragenuur plaatsvindt, tenzij er natuurlijk geen vragen zijn. De voorzitter bepaalt op welk tijdstip het vragenuur eindigt. Het vragenuur wordt voorafgaand aan de vergadering van de eilandsraad worden gehouden.

Tweede lid – vragen door eilandsraadslid

Het lid van de eilandsraad dat tijdens het vragenuur vragen wil stellen, meldt dit onder aanduiding van het onderwerp ten minste 24 uur voor aanvang van het vragenuur bij de voorzitter. Er is een aanmeldingstermijn van 24 uur voor vragen opgenomen vanwege het feit dat gedeputeerden moeten worden uitgenodigd om antwoord te kunnen geven op de vragen van leden van de eilandsraad. Vanwege het minder zware karakter van het vragenuur vergeleken met de interpellatie, is gekozen voor een aanmeldingstermijn van 24 uur (voor de interpellatie geldt 48 uur). De voorzitter geeft een korte motivering van zijn weigering, na overleg met het presidium, om een onderwerp tijdens het vragenuur aan de orde te stellen

Artikel 47 Vragenuur bevolking

De burger heeft het recht nadere inlichtingen te verkrijgen van de raad door gebruik te maken van het instrument van het inspreekrecht. In het Reglement van orde is gekozen voor een mengvorm ten aanzien van de uitoefening van het inspreekrecht van de burger. Het inspreekrecht van burgers concentreert zich in de commissievergaderingen, tenzij de eilandsraad anders beslist. Tijdens een raadsvergadering kan alleen worden ingesproken over een onderwerp dat niet eerder in een commissievergadering is behandeld. De beschikbare spreektijd bedraagt maximaal 30 minuten, ongeacht het aantal sprekers. De totale spreektijd wordt verdeeld over het aantal aangemelde sprekers. Bij 10 sprekers bijvoorbeeld krijgt iedere spreker maximaal 3 minuten spreektijd. Een spreker krijgt in principe maximaal 5 minuten spreekrecht, ongeacht of hij op een of meerdere onderwerpen spreekt of namens meerdere personen spreekt.

Artikel 48 Inlichtingen

In dit artikel wordt een procedurele uitwerking gegeven van de inlichtingenplicht die het bestuurscollege en de gezaghebber hebben ten opzichte van de eilandsraad.

Artikel 49 Verantwoording bestuurscollege

Het recht op inlichtingen omvat alle vormen waarin inlichtingen kunnen worden gevraagd, variërend van het stellen van mondelinge of schriftelijke vragen, tot het houden van een interpellatie. De eilandsraad kan nadere regels stellen over de wijze waarop dit recht kan worden uitgeoefend. De aan het bestuurscollege gevraagde inlichtingen mogen overeenkomstig artikel 171, WolBES, slechts

worden geweigerd indien het verstrekken ervan in strijd is met het algemeen belang. Uitgangspunt is dat alleen indien zeer zwaarwegende belangen in het geding zijn niet voldaan hoeft te worden aan de plicht de eilandsraad, het hoogste algemeen vertegenwoordigend orgaan in het openbaar lichaam, te informeren. In welke gevallen dit het geval zal zijn valt niet in abstracto aan te geven. Indien het bestuurscollege van mening is dat bepaalde inlichtingen moeten worden geweigerd dient daarvoor nadrukkelijk een beroep op de uitzonderingsgrond "strijd met het openbaar belang" te worden gedaan. De eilandsraad zal vervolgens moeten beoordelen of hij dit beroep aanvaardt.

Artikel 50   Verantwoording gezaghebber

Het inlichtingenrecht van de eilandsraad geldt overeenkomstig artikel 182, WoIBES voor de gezaghebber in zijn hoedanigheid van afzonderlijk bestuursorgaan.

Hoofdstuk 5. Begroting en rekening

Artikel 51   Procedure begroting

Dit artikel bepaalt dat er voor de voorbereiding, het onderzoek, de behandeling en de vaststelling van de begroting een procedure wordt vastgesteld. De desbetreffende procedure kan jaarlijks of in zijn algemeenheid voor een langere periode worden bepaald. Het presidium kan een voorstel voor een dergelijke procedure doen.

Artikel 52   Procedure jaarrekening

De voorbereiding en het onderzoek van de jaarrekening en het jaarverslag geschiedt eveneens volgens een procedure die de eilandsraad vaststelt. Daarnaast dient de eilandsraad tevens een procedure vast te stellen voor de vaststelling van de jaarrekening en van een eventueel indemniteitsbesluit. Het presidium kan hier een voorstel over doen.

Hoofdstuk 6. Lidmaatschap van andere organisaties

Artikel 53   Verslag en verantwoording

Eerste lid – verslag en verantwoording m.b.t. functie in een algemeen bestuur of het gemeenschappelijk orgaan

In Hoofdstuk XIa van de Wet gemeenschappelijke regelingen is de mogelijkheid van bestuurlijke samenwerking opgenomen en de bevoegdheden hiertoe van de bestuursorganen van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Hierbij kan een openbaar lichaam onder de naam 'samenwerkingslichaam' worden ingesteld. Leden van de eilandsraad (of in voorkomende gevallen de gezaghebber, een gedeputeerde of de eilandsecretaris) kunnen tevens lid zijn van het bestuur van een samenwerkingslichaam als bedoeld in het voornoemde hoofdstuk van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Voor de wijze waarop zij in een dergelijk bestuur functioneren, zijn zij verantwoording verschuldigd aan de eilandsraad die hen heeft benoemd. Het eerste lid van dit artikel 40 geeft hierover nadere regels..

Het is overigens zinvol de bepalingen van dit artikel ook van toepassing te verklaren op andere organisaties, waarin de eilandsraad een of meer van zijn leden heeft benoemd. Hierbij valt ook te denken aan privaatrechtelijke rechtspersonen en vennootschappen.

Hoofdstuk 7. Toehoorders en pers

Artikel 54 Toehoorders en pers

Eerste en tweede lid – bijwonen vergadering en ordeverstoring

Het eerste lid geeft aan dat toehoorders en vertegenwoordigers van de pers uitsluitend op de voor hen bestemde plaatsen openbare vergaderingen kunnen bijwonen. Het tweede lid bepaalt dat het geven van tekenen van goed- of afkeuring of het op andere wijze verstoren van de orde verboden is.

De gezaghebber is als voorzitter van de eilandsraad belast met de handhaving van de orde van de vergaderingen van de eilandsraad. De hier aangegeven procedurebepalingen zijn gebaseerd op de in artikel 27, eerste en tweede lid, WolBES gegeven bevoegdheid aan de voorzitter van de raad om toehoorders die de orde verstoren, te doen vertrekken en bij volharding in hun gedrag de toegang te ontzeggen.

In geval van verstoring van de orde door toehoorders kan de gezaghebber deze doen verwijderen en, bij herhaling, hen voor ten hoogste drie maanden de toegang tot de vergadering ontzeggen.

Artikel 55

Net zoals voor 10-10-'10 het geval was wordt de gezaghebber als voorzitter van de eilandsraad belast met het handhaven van de orde in de vergadering van de raad. Hij is bevoegd om indien de vergadering door toehoorders wordt verstoord, dezen te laten verwijderen. Nieuw ten opzichte van de vroegere situatie is de bevoegdheid om notoire ordeverstoorders voor maximaal drie maanden de toegang tot de vergaderingen van de raad te ontzeggen. Het voorgaande ontnemt niet het openbare karakter aan de eilandsraadsvergadering.

Artikel 56

Bij openbare vergaderingen van de eilandsraad worden aan genodigden en toehoorders dezelfde kledingseisen gesteld die gelden voor eilandsraadsleden. De term "gepaste kleding" is nog goed bruikbaar, hieronder valt wat in het algemeen in de samenleving als "nette kleding" wordt beschouwd. Hiertoe behoort niet alleen de kledingstijl met jas en das, of voor vrouwen rok of broek met blouse/trui, met jasje maar ook de in het Caribische gebied als tropische kledingstijl bekende gepaste kleding. Slippers of blote voeten zijn niet toegestaan.

Onder gepaste kleding wordt voor mannelijke bezoekers, genodigden of raadsleden in ieder geval verstaan een:

pak, met of zonder das,
guayabera,
safari pak, of
nehropak.

Alle kledingstukken met lange mouwen en lange broek.

Onder gepaste kleding wordt voor vrouwelijke bezoekers, genodigden of raadsleden in ieder geval verstaan:

een mantelpak,

een broekpak,
een combinatie van blouse/trui met mouwen, met rok of lange broek, of
een jurk met mouwen
geen laag uitgesneden of zeer doorzichtige blouse of trui, of minrokken.

Onder gepast schoeisel wordt verstaan:
In ieder geval geen slippers of sandalen

In gevallen waarin er twijfel bestaat of de kleding van de bezoeker, genodigde of raadslid passend is, beslist de voorzitter.

Artikel 57 Geluid- en beeldregistraties

Aangezien de vergaderingen van een de eilandsraad in beginsel openbaar zijn, kunnen radio- en tv-stations geluid- en beeldregistraties maken. Dit is uiteraard niet het geval als het een besloten vergadering betreft. Met betrekking tot de openbare vergadering geeft artikel 42 van het reglement een regeling over het maken van geluid- dan wel beeldregistraties tijdens een openbare eilandsraadsvergadering. Hiervan dient mededeling aan de voorzitter te worden gedaan. De voorzitter kan aanwijzingen geven. Deze kunnen echter niet zover gaan dat zij de vrijheid van pers aantasten. Overigens wordt het openbare karakter van de raadsvergadering niet aangetast als door een technische storing geen media-uitzending van de vergadering kan plaatsvinden, of de pers door onvoorziene omstandigheden buiten verantwoordelijkheid van de raad of de voorzitter, de raadsvergadering niet bijwoont.

Artikel 58 Verbod gebruik mobiele telefoons

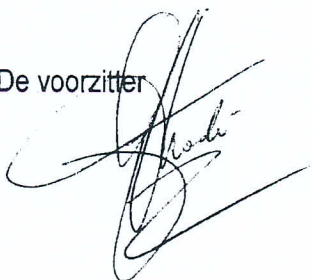
Dit artikel heeft betrekking op het mobiele telefoonverkeer. De mobiele telefoon op "standby" is toegestaan, echter niet het telefoneren tijdens de vergadering. Het mobiele telefoonverkeer kan immers verstorend werken op de orde tijdens de vergadering. Het artikel bepaalt voorts dat het gebruik van andere communicatiemiddelen die inbreuk kunnen maken op de orde van de vergadering, zonder toestemming van de voorzitter voor de publieke tribune niet is toegestaan. Het gebruik van andere communicatiemiddelen door leden van de eilandsraad is, indien deze verstorend werken en inbreuk maken op de orde van de vergadering, zonder toestemming van de voorzitter niet toegestaan.

Artikel 59

De praktijk zal uitwijzen in hoeverre de in dit reglement vastgelegde bepalingen voldoen. Het is van belang dat de werking van het reglement wordt geëvalueerd door de eilandsraadsleden zelf. Hiertoe kan een raadslid eventuele opmerkingen, knel- en vraagpunten bij de griffie indienen die deze doorzend naar de daartoe aangewezen ambtenaar bij JAZ. Uiterlijk een jaar na de inwerkingtreding van dit reglement van orde worden de verzamelde aandachtspunten door JAZ in samenwerking met de griffie in een memo uitgewerkt, op basis waarvan, na discussie door de eilandsraadsleden een wijzigingsvoorstel kan worden opgesteld. Het voorgaande neemt natuurlijk niet weg dat de eilandsraad altijd verordeningen door middel van een initiatiefvoorstel kan herzien.

De eilandsraad van het openbaar lichaam Bonaire

De voorzitter

A handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke at the bottom.

De eilandgriffier

A handwritten signature in black ink, featuring a large circular loop at the top and a long horizontal stroke at the bottom.